Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 12 июль
ЖУМА
№ 133 (5.176)
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

МАҲАЛЛИЙ САНОАТ: АНЪАНАЛАР ТИКЛАНМОҚДА

Қўшработ саноат комбинати... Бу атама Самарқанд вилоятида бугун эл оғзига тушган. Комбинатимиз тамғаси билан ишлаб чиқарилаётган бежирим халқ истеъмол буюмлари етиб борган жойда оммага манзур бўлмоқда ва ўз харидорларини топмоқда. Қанақа экан у моллар деб ажабланарсиз, балки. Тўғри, улар мураккаб электроника асбоблари эмас, балки одатдаги оммабоп буюмлардир.

Очилов номли совхозда бисотида бор-йўғи 30 тикув машинаси бўлган филиалимиз жойлашган. Унда 50 нафар ишчи-хизматчи, асосан хотин-қизлар меҳнат қилади. Филиалда чойшаб, кўрпа-ёстиқ жилдлари, чақалоқ ва ясли ёшидаги болалар либоси тикилади. Бир қарашда назарга илмайсиз. Лекин турмушда бу маҳсулотларга талаб ниҳоятда катта, савдо дўконларида пайдо бўлиши билан тезда сотилиб кетади. Маҳсулотнинг ўта харидоргирлиги чеварларни ишлаб чиқариш ҳажми ва турларини кўпайтиришга илҳомлантирмоқда.

Районда бугун фаолият кўрсатаётган ҳар бир филиал, цех хусусида шундай мароқ билан сўзлаш мумкин. Маҳаллий саноатимиз янги ривожланиш босқичи сари одимламоқда. Жойларда кичик корхоналар ташкил қилиш янгитдан аҳамият касб эта бошлади. Қишлоқларда неча ўнлаб кишиларни иш билан таъминлаш истиқболлари очилмоқда. Соҳамизнинг равнақ топиши кўп жиҳатдан тадбиркорлик кўрсатишимизга боғлиқ. Халқ билан ҳамнафас бўлиб, шу кеча-кундузда у нимага эҳтиёж сезаётганини зудлик билан илғаб, тадбирлар йиғмасини ишлаб чиқиш яхши самара бермоқда. Бир мисол: Президентимизнинг қишлоқ меҳнаткашларига қўшимча томорқа ажратиш ҳақидаги фармони якка тартибдаги қурилишларни мисли сиз гуркиратиб юборди. Қаёққа қараманг, уй-жой ва бошқа иморатлар қурилаётганига кўзингиз тушади. Ким билан суҳбатлашманг, гап қурилиш материалларига бориб тақалади. Ғишт, ёғоч танқислигидан нолишади. Биз одамларга ёрдам қўлини чўзиш, ташвишини енгиллаштиришни фаолиятимиз мезони деб биламиз. Уларнинг талаб-эҳтиёжларидан келиб чиқиб, ғишт заводи қуришни режалаштирдик. Шунингдек дераза-эшиклар, хонтахта, рўзғорга керак бўладиган бошқа ёғоч буюмлар ишлаб чиқарадиган дурадгорлик цехини ҳам келгуси йили ишга туширишни мўлжаллаяпмиз.

ҚЎШРАБОТНИНГ ҚЎШ ҚАНОТИ

Маълумки, Самарқанд вилояти қоракўл тери етиштириладиган йирик масканлардан бири. Қимматбаҳо хом ашёни қайта ишлаб телпак, ёқалик ва бошқа кийим-бошлар тайёрлайдиган цех очишга озмунча уринмадик. Районимизда етиштириладиган қоракўл тери сўнгги донасигача 100 фоиз давлат буюртмаси тасарруфида экан. Хом ашё сўраб, вилоятдаги кўп раҳбарларга учрадик, аммо натижа чиқмади. Бари бир умидсизланганимиз йўқ. Ишлашни хоҳлаган баҳона эмас, балки имконият излайди, деган ўгитга амал қилиб, хом ашё манбаи қидиришни давом эттирдик. Ўзаро манфаатдор шерикни сўраб-суриштириб, Қозоғистоннинг Қизил Ўрда вилоятигача бордик. Бу ердаги «Қоракўл» ишлаб чиқариш бирлашмаси мушкулимизни осон қилди. Бирлашманинг Омонгелди номли хўжалиги бошқаруви билан ўзаро маҳсулот айрибошлаш асосида келишиб олдик. Қоракўл олиб, ўрнига ўзимизда тайёрлаб чиқарилаётган моллар — чойшаб, кўрпа-ёстиқ жилди ва болалар либоси бериш тўғрисида кўп йиллик шартнома тузиб қайтдик.

Қоракўл тери масаласи ҳал бўлгач, буёғи тезлашди: кичик корхона учун «Қўшработ» совхози дирекциясининг биносини 300 минг сўмга сотиб олмоқчимиз. Ўз навбатида совхоз жамоаси бу пулга кунжут ёғи тайёрланадиган жувозхона қуришни, оҳак ишлаб чиқариш участкасини кенгайтиришни, йўлларни созлашни режалаштирмоқда. Эндиликда қоракўлни қирқиш, бичиш-тикиш ишлари бажариладиган замонавий техника воситалари зарур. Уларни топиш қийин кечмоқда. Ҳамма умидимиз маҳаллий саноат бошида турган раҳбарлардан. Улар ишбилармонларнинг Тошкент анжуманида қатнашиб, хориждан келган омилкорлар билан танишганлар. Ўзаро ёрдам, ҳамкорлик ва олди-берди хусусида келишиб олган сўлеқлар, бизга ёрдам берадилар, деб ўйлаймиз.

Райижрокомнинг эски биносида очилган қўл дастгоҳида гилам тўқиш цехида иш олдинга силжияпти. Дастлабки пайтда бу цехга Москва вилоятининг Люберц шаҳридаги гилам тўқиш комбинатидан бир неча тонна жун ва нитрон калавалари келтирилди. 1991 йилнинг охирига бориб маҳаллий хом ашёдан фойдаланишни, касаначиликни йўлга қўйишни кўзда тутаяпмиз. Маълумки, калава йигириш, гилам, палос, кигиз тайёрлаб чиқариш қўшработликларнинг азалий касби. Гилам цехини хом ашё билан таъминлашда халқнинг ана шу касб-ҳунаридан фойдаланамиз. Хонадонлар уйда калава йигириб, корхонага топширадилар. Ҳаммани иш билан таъминлаш мақсадида гилам цехи ёнида эркаклар жемпери, пайпоқлар, болалар кийими тайёрлаш ҳам йўлга қўйилди.

Зармитан посёлкасидан унча узоқ бўлмаган тоғ этагида жойлашган Жўш қишлоғи ҳам кўпдан бери эътиборимизда. Бу ерда ижтимоий меҳнатга яроқли, аммо иш билан банд бўлмаганлар кўпчиликни ташкил қилади. Аҳолининг майл-қизиқишини ҳисобга олиб палос-кигиз ва гилам ишлаб чиқариш цехини очмоқчимиз. Режа амалга ошса, 60 нафардан ортиқ уй бекасини кичик корхона ўз бағрига олади.

Маҳаллий саноат комбинатимиз фаолияти ва келгуси истиқболлари хусусида узоқ гапирганда ҳозир корхона ва унинг жойлардаги филиалларида 810 киши жавлон уриб меҳнат қилаётганлигини таъкидлаш зарур. 1991 йилда уларнинг кучи билан 1 миллион сўмдан зиёд ҳажмдаги маҳаллий саноат моллари ишлаб чиқарилади. 1995 йилда бу кўрсатгич беш марта ортади. Ўзбекистон ички бозорини халқ истеъмол моллари билан тўлдириб, мўл-кўлчиликни вужудга келтиришда маҳаллий саноатчиларнинг ҳал қилувчи кучи ошиб бораверади.

С. ЖАВУНОВ,
Самарқанд вилояти маҳаллий саноат бошқармасига қарашли Қўшработ комбинатининг директори.

Аваз Бувашев Дўстлик район марказида ташкил этилган кичик корхонанинг дурадгори. У уйида ишлаб, оштахта, андава сингари ўнга яқин рўзғор буюмлари тайёрлайди. Моҳир дурадгорнинг қўлидан чиққан ёғоч буюмлар силлиқ ва бежиримлиги билан харидоргир. Район маҳаллий саноат корхонаси бошлиғи Йўлдош Худоёров яқинда унинг уйида бўлиб, ишчининг аҳволи, яшаш шароити билан танишди.

СУРАТДА: дурадгор А. Бувашев ва Й. Худоёров тайёр маҳсулотларни кўздан кечиришмоқда.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

КИЧИК КОРХОНА АФЗАЛЛИГИ

Зомин районидаги Култепа қишлоғида 120 дан ортиқ хонадон истиқомат қилади. Меҳнатга яроқли аҳолининг кўпчилиги «Қизил чорвадор» давлат хўжалиги ишчи-хизматчиларидир. Хотин-қизлардан 50 нафарга яқини ноҳия марказида жойлашган бадиий буюмлар фабрикасига қатнаб ишлашарди. Бозор иқтисодиётига ўтилиши муносабати билан уларга хизмат қилиш учун ажратилган автобуснинг кира ҳақи ҳам 4—5 баробар ошди. Нима қилиш керак!

Култепалик хотин-қизлар район Кенгашининг депутати Абдукарим Мамаёқубовга ёрдам сўраб мурожаат қилдилар. Муаммо ечими биргаликда изланди. Кенгашли тўй тарқамас, деганларича бор. Аёллар мушкулини осон қилишнинг мақбул йўли топилди.

Қишлоқда ёнғиндан зарарланган эски иморат бор эди. Ана шу бинода бадиий буюмлар фабрикасининг филиалини очиш мумкин эмасмикин! Таъмирланиб, эпақага келтирилса, бас. Бу хайрли ишни депутат ўз зиммасига олди. Унинг саъй-ҳаракати билан 7000 сўм эвазига бино қайта созланди, зарур ускуналар билан жиҳозланди.

Бугунги кунда филиалда иш қизғин. 50 нафардан ортиқ қиз-жувонлар бунёдкорона меҳнат билан банд. Улар қўлидан чиққан сочиқлар, ёстиқ жилдлари, чойшаблар ноҳия савдо дўконларига чиқарилаяпти, сифати ва бежиримлиги билан харидоргир. Корхонада маҳсулот миқдори ва турларини кўпайтириш учун барча имкониятлардан фойдаланилаяпти.

И. ЮНУСОВ.

Оқдарё районида истиқомат қилувчи Роза опа Янгирова иккинчи гуруҳ ногирони. Яқинда уни касаначилик артелига қабул қилишди. Негаки опахоннинг қўллари соппа-соғ, газмол, поёндоз ва бошқа матоларни тўқиши мумкин. Роза Янгированинг дил орзуси ушалди. Унинг уйига қўл дастгоҳини ўрнатиб беришди. Ҳозир опахон янги касб сирларини қунт билан эгаллаяпти. Калава, бўёқ ва бошқа хом ашёларни олиб келиш, тайёр маҳсулотларни элтиб топширишда фарзандлари яқиндан ёрдам беришмоқда.

СУРАТДА: моҳир тўқувчи Р. Янгирова.

Т. ДАВЛАТОВ олган сурат.

АТЛАС ЖИЛОСИ

Жумҳуриятимизнинг бошқа вилоятларидаги сингари Андижонда ҳам ишсизлар анчагина топилади. Андижон шаҳар Совети ва вилоят маҳаллий саноат бошқармаси янги ишчи ўринларини ташкил қилиб, аҳолини ижтимоий меҳнатга жалб қилиш борасида изчил чора-тадбирлар кўрмоқда.

Андижонда яқиндагина ташкил қилинган кичик корхона навбатдаги тадбирлардан бирининг самараси бўлди. Бугун унинг бағрида 125 киши завқ-шавқ билан меҳнат қилмоқда. Улар ип-газламадан турли кийим-бошлар тикиб чиқараяптилар.

Тикувчилар ўз корхоналарини ардоқлаб, унга «Ифтихор» деб ном бердилар. Чеварлар йил охиригача 300 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариб, савдо дўконларига жўнатадилар.

Шунингдек, Андижон вилояти Олтинкўл ноҳияси Сувюлдуз қишлоқ Шўросига қарашли Миробод маҳалласида 50 киши ишлайдиган ширкат ҳам фойдаланишга топширилди. Унинг таркибида атлас тўқиш, дурра босиш, мебель-дурадгорлик цехлари бор. Режалаштирилган консерва цехи ишга туширилгач, маҳалладаги барча меҳнатга яроқли кишилар иш билан таъминланади.

Ш. КЕЛДИЕВ.

СССР Олий Кенгашининг қарори

1991 ЙИЛДА ЎРИМ-ЙИҒИМ ВА БОШҚА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИШЛАРИГА ХОДИМЛАР, ТАЛАБАЛАР ВА ЎҚУВЧИЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШ, ШУНИНГДЕК ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИНИ ЮБОРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРАЛАР ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Кенгаши таъкидлайдики, республикаларнинг ҳукуматлари, маҳаллий идоралар 1991 йилда қишлоққа ёрдам бериш билан боғлиқ масалаларнинг бутун мажмуини ҳал қилиш юзасидан кўраётган чора-тадбирлари етарли даражада самарали эмас. Ходимлар, талабалар ва ўқувчиларнинг ўрим-йиғимда ва бошқа қишлоқ хўжалик ишларида иштирок этиши, шунингдек бу ишларга транспорт воситаларини юбориш тўғрисида қишлоқ хўжалик, саноат, транспорт ва ўзга корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ҳамда ўқув юртлари ўртасида шартнома тузиш ишлари чўзилиб кетмоқда. СССР Олий Кенгашига келаётган мурожаатлар ва хатлар шундан далолат берадики, бир қанча ҳолларда деҳқончилик-саноат комплекси корхоналари олдига бажариб бўлмайдиган шартлар қўйилмоқда, юқоридаги каби шартномаларни тузишни иқтисодий жиҳатдан зарарли, кўпинча мумкин бўлмайдиган ҳолга солиб қўювчи тазйиқ ўтказилмоқда.

Ҳосилни ўз вақтида сифатли ўриб-йиғиб олиш, унинг нобуд бўлишини камайтириш ғоят муҳимлигини ҳисобга олиб, СССР Олий Кенгаши **қарор қилади**:

СССР Вазирлар маҳкамасига, республикаларнинг Олий Кенгашлари ва ҳукуматларига ҳосилни ўриб-йиғиб олишда ва бошқа қишлоқ хўжалик ишларида ишчилар, хизматчилар ва ўқувчилар иштирок этишини, шунингдек бу ишларга транспорт воситаларини юборишни рағбатлантирувчи самарали компенсация воситаларини қисқа муддатда ишлаб чиқиш ва жорий этиш тавсия қилинсин. Бунда СССР Молия вазирлиги 1991 йилда ССР Иттифоқи ихтиёридаги корхоналар ва ташкилотлар учун белгилаган харажатларни қоплаш тартиби ва шартлари асос қилиб олинсин.

СССР Олий Кенгашининг раиси
А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль, 1991 йил 6 июль.

ИШБИЛАРМОНЛАР АНЖУМАНИГА ВАҚТ ОША БИР НАЗАР

Эндигина ишга туширилган «Наврўз» марказида ишбилармонларнинг Тошкентдаги биринчи учрашувига якун чиқарилганига энди бир неча ҳафта бўлди. Ишбилармонларнинг бу мислсиз анжумани қандай ўтаётганлиги оммавий ахборот воситаларида кенг шарҳлаб борилди, ташкил этилган қўшма корхоналар, фирмалар ҳақида батафсил гапирилди.

Орадан вақт ўтгандан сўнг, ҳозир ана шу нодир сиёсий ва иқтисодий воқеага бошқа нуқтаи назардан қараш, юз берган воқеаларни идроклаш, эртанги кунга назар ташлаш мумкин.

Июнь ойида Вазирлар Маҳкамасининг мажлисида ишбилармонлар учрашувига якун ясалди. Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов шу мажлисда сўзга чиқиб, учрашувни муваффақиятли, деб баҳолади. У ишбилармонларнинг июнь анжумани мустақиллик йўлига дадил ўтиб олган Ўзбекистоннинг сифат жиҳатдан янгича ривожланишининг чинакам йўли эканлигини таъкидлади. Ҳақиқий сиёсий ва иқтисодий мустақилликка эса фақат бир йўл билан, яъни аниқ ишлар билан эришиш мумкин. Чиройли сўзлар, декларациялар бундай ҳолларда фақат ниқоб ролини ўйнаши мумкин. Чунки хорижий ишбилармонлар бундай декларацияларга жиддий муносабат билдирмайдилар. Фақат аниқ ишланмалар, пухта, ҳар томонлама мезонга солинган ҳисоблар салмоқли хорижий сармояларни, замонавий технологияларни республикага жалб этиши мумкин эди.

(Давоми 3-бетда).

МАВЗУ—ИТТИФОҚ ШАРТНОМАСИ

11 июль куни СССР Олий Кенгаши сессиясининг мажлисида энг муҳим масала — иттифоқ шартномасини муҳокама қилиш асосий мавзу бўлди. Мажлисда СССР Президенти М. С. Горбачев, вице-президент Г. И. Янаев, мамлакат ҳукуматининг аъзолари қатнашдилар.

А. И. Лукьянов шартнома лойиҳаси муҳокамасидан олдин гапириб, давлатимизнинг келажаги шу ҳужжатга боғлиқ эканини таъкидлади. Лойиҳа мураккаб сиёсий шароитда тайёрланди ва баҳамжиҳат бир фикрга келиш учун кўп куч-ғайрат сарфланди, деб уқтирди у. Ҳозир сўнгги босқич бошланмоқда, бу босқичда шартнома лойиҳасининг қоидаларини алоҳида синчиклаб чамалаб кўриш керак бўлади.

СССР Олий Кенгаши Миллатлар Кенгашининг раиси Р. Н. Нишонов лойиҳа ҳақида маъруза қилди. У бир йилдан кўпроқ вақт давом этаётган ҳужжат устидаги ишнинг асосий босқичларини эслатиб ўтди, шартнома лойиҳасининг умумий концепцияси мамлакат ва республикаларнинг парламентларида муҳокама қилинганини, у мамлакат халқ депутатлари съезди томонидан маъқулланганини айтди. Нотиқ ҳужжатнинг асосий ғоялари ва қоидалари республикаларнинг ва СССР Олий Кенгашининг фаол иштирокида ишлаб чиқилганини, бу иш рўй-ростлик ва халқчиллик шароитида олиб борилганини алоҳида таъкидлади.

Миллатлар палатасининг раиси мазкур концепциялар ҳақида гапириб, бу ўринда гап давлатимизнинг неча асрлар давомида таркиб топиб келган ҳудудий яхлитлигини сақлаб қолиш ҳақида, республикаларнинг давлат суверенитетлари тўғрисида, мамлакатимизда яшовчи халқларнинг озодликка, демократияга, ўзига хосликка бўлган ҳуқуқи ҳақида бораётганини уқтириб ўтди.

Ваколатларни иттифоқ ва республика идоралари ўртасида тақсимлашнинг пухта ва мазмунли ифодаси топилди, иттифоқ билан республикалар биргаликда бошқарадиган масала аниқ белгилаб олинди.

Маърузачи изоҳ талаб қиладиган ва сиёсий жиҳатдан талқин этиладиган бир қанча қоидаларга тўхталди. У аввало бўлажак давлатнинг янги номи — совет суверен республикалари иттифоқи деб аталиши, унда «социалистик» сўзи йўқлиги хусусидаги мулоҳазаларини айтди, СССР Олий Кенгашини, унинг тузилмалари ва ваколатларини шакллантириш тартибига тааллуқли фикрларни тушунтириб берди, бир қанча бошқа жиҳатларга тўхталди.

(ТАСС).

СССР ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИГА ЎТИШ ШАРОИТИДА РАҲБАР КАДРЛАРНИ ТАЙЁРЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Вазирлар Маҳкамаси билан суверен республикалар ҳукуматларининг бозорга ўтиш шароитида мамлакат иқтисодиётини танглиқдан олиб чиқишга доир қўшма ҳаракат дастурида давлат ва хўжалик бошқаруви идораларининг раҳбарлари олдига мутлақо янги вазифалар қўйилмоқда. Белгиланган ўзгартишларни муваффақиятли амалга ошириш кўп жиҳатдан уларнинг бозор муносабатлари соҳасидаги билимларига, танглик вазиятларини енгиб ўтиш қобилиятига, хориждаги ижобий тажрибадан фойдалана олиш маҳоратига боғлиқ.

Янги тусдаги раҳбарларни тарбиялаш, иттифоқ ва республика давлат идоралари ва жамоат ташкилотларининг раҳбар ходимларни тайёрлашни такомиллаштиришга доир ишини мувофиқлаштириш учун зарур шарт-шароитни яратиш мақсадида СССР Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида раҳбар ходимларни тайёрлаш давлат маҳкамасини тузди.

СССР раҳбар ходимларни тайёрлаш давлат маҳкамасининг энг муҳим вазифаси республикаларнинг ҳукуматлари, шунингдек ўзга бошқарув идоралари, илмий ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда бозорга ўтиш шароитида бошқарув имкониятларини ривожлантириш ва ундан самарали фойдаланиш иттифоқ-республика дастурларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишдан иборат.

СССР раҳбар ходимларни тайёрлаш давлат маҳкамасига икки ой муддатда мазкур дастурни СССР Вазирлар Маҳкамасига тақдим этиш, унда ўқитишнинг жадал технологияларини жорий этиш, малака ошириш ўқув юртларининг йўналишини ўзгартириш ва ихтисослаштириш, хорижда ходимлар тайёрлаш натижадорлигини анча яхшилаш ҳисобига таълим сифатини тубдан яхшилашга доир чора-тадбирлар мажмуини кўзда тутиш топширилди.

Қарорларни жамоа бўлиб ишлаб чиқиш, республикаларнинг манфаатларини ҳар томонлама ҳисобга олиш учун СССР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги раҳбар ходимлар тайёрлаш давлат маҳкамаси республикалар ҳукуматларининг, СССР вазирликлари ва идоралари, жамоат иттифоқлари, уюшмалари, корхоналар, илмий муассасалар ва ўқув юртлари вакилларидан иборат республикалараро мувофиқлаштириш кенгашини тузади.

СССР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги раҳбар ходимларни тайёрлаш давлат маҳкамасига давлат ва хўжалик бошқаруви соҳасидаги раҳбар ходимларни ўқитиш учун ихтисослаштирилган ўқув марказлари тармоғини шакллантириш топширилди.

Бошқарув ходимларига таълим бериш ва шу мақсадда ташкил этиладиган халқаро жамғармалар ва дастурлар маблағларидан фойдаланиш соҳасида амалдаги битимларни рўёбга чиқариш ва ҳукуматлараро янги битимларни тайёрлаш учун масъулият СССР Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги раҳбар кадрлар тайёрлаш давлат маҳкамаси зиммасига юклатилди.

Давлат идораларининг СССР билан бошқа мамлакатлар ўртасида тузилган ҳукуматлараро битимлардан келиб чиқадиган мажбуриятларни бажаришга доир фаолиятини мувофиқлаштириш вазифаси СССР раҳбар ходимларни тайёрлаш давлат маҳкамасига топширилди.

Хорижда ўқитиш учун ходимлар раҳбарлик лавозимларига кўтариш учун захира вужудга келтириш мақсадида биринчи навбатда давлат бошқаруви идоралари учун раҳбарлар ва мутахассислар тайёрлаш заруратидан келиб чиқиб танлаб олинади. Мажбурий чора сифатида хорижда ўқитиладиган ходимларнинг СССРда икки-тўрт ҳафта таълим олиши, шу жумладан чет тилларни жадал ўрганиши, шундан сўнг тажриба орттириш учун чет элга юбориш мақсадга мувофиқ ёки мувофиқ эмаслигини аниқлаш учун аттестациядан ўтказиш жорий этилади. Таълимдан муваффақиятли ўтган тингловчилар СССР раҳбар ходимлари тайёрлаш давлат маҳкамаси белгилаб қўядиган намунадаги диплом оладилар ва бошқарув ходимлари умумдавлат ахборот банкига ёзиб қўйиладилар.

Давлат маҳкамасига ўқув қўлланмаларининг, таълим технологияларининг янги турларини танлаш асосида ишлаб чиқиш учун, бошқарув имкониятларини ривожлантириш соҳасида тадқиқот ва маслаҳат ишларини олиб бориш учун таниқли совет ва чет эл мутахассисларидан муваққат ижодий жамоалар тузишга рухсат этилди.

ЮРТДОШЛАР ҲУЗУРИДА

Ўзбекистон Олий Кенгашининг топшириғига биноан шу жумҳурият жамоатчилигининг муътабар гуруҳи Узоқ Шарқда Ўзбекистон вакиллари хизмат қилаётган маиший, касбий ва маънавий шароит билан танишмоқда. Делегация ҳарбий хизматчиларнинг ҳалок бўлиши фактларига алоҳида эътибор бермоқда.

— Офицер Н. Шмачков хизмат қилаётган ҳарбий қисмдаги тартиб бизга ёқди, — дейди делегация раҳбари Ш. Нажимов. — Казармалар озода ва шинам, жангчиларнинг овқати яхши. Бироқ биз борган жойларнинг ҳаммасида ҳам аҳвол яхши эмас.

Жумҳурият делегациялари округ қўшинларига ҳар йили келиб туришибди.

Г. АНИСЕНЯ,
ТАСС мухбири.

• МАФКУРА ВА ҲАЁТ •

Илгари хабар берилганидек, Тошкентда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг қарорига биноан ташкил этилган «Учрашувлар» сиёсий клуби ўз ишини бошлаган эди. Клубнинг яқинда бўлиб ўтган биринчи йиғилиши партиянинг, унинг тарихи саҳифаларига бағишланган эди. Шу йиғилишда қатнашганларнинг фикрларига ва таҳририятга телефон орқали билдирилган фикрларга қараганда клубнинг иш бошлаши, унинг фаолияти одамларни қизиқтирмоқда. Шу муносабат билан рўзномамиз мухбири клубнинг раҳбари — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби К. Ю. ЮСУПОВ билан учрашиб, бир неча саволга жавоб беришни илтимос қилди.

ЖОНЛИ МУЛОҚОТ

— Комил Юсупович, аввало муштарийларимизга «Учрашувлар» клубининг мақсад ва вазифалари, у кимларга мўлжалланганлиги тўғрисида гапириб берсангиз.

— Маълумки, жамиятимиз ўз тарихининг энг мураккаб даврларидан бирини бошидан кечирмоқда.

Давлат ҳокимиятининг тузилмалари, бошқаруви, ташкилий принципларигина кескин ўзгариб қолмай, балки бутун иқтисодий система, ижтимоий ҳаёт ўзгармоқда.

Сиёсий ва ижтимоий кескинлик кучаймоқда. Миллионлаб одамлар ўз аҳволларининг ёмонлашиб кетаётганидан норози бўлмоқдалар. КПССга, унинг сиёсати ва тарихига, В. И. Ленин ва унинг таълимотига ёпирилиб ҳужум қилаётган бузғунчи кучлар эса бундан фойдаланиб қолишга уринмоқдалар. Баъзи бир оммавий ахборот воситалари бизнинг ўтмишимиз ва ҳозирги ҳолатимизни бир томонлама, баъзан бузиб кўрсатиб, тутаб турган оловга мой сепмоқдалар, улар фақат салбий нарсалар тўғрисидагина ёзиб, кўпгина одамларда ҳозирда рўй бераётган нарсалар тўғрисида нотўғри тасаввур ҳосил қилмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси фуқаролар онгини чалғитмоқда, қарама-қарши ахборотлар шиддатли оқимидан холисини, тўғрисини топиб олишга халақит бермоқда.

Шундай вазиятда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти раҳбарияти республиканинг чинакам сиёсий ва иқтисодий суверенитетига, социал адолатга, маънавий янгиланишга эришиш учун аниқ тадбирларни кўрмоқда. Булар тўғрисида матбуот аҳолини хабардор қилиб турибди, лекин бу ишни матбуот ўз имкониятлари ва ўзига хос хусусиятлари чегараларида бажармоқда. Бунда жонли мулоқот самараси, ишончли фикр алмашиш, юзма-юз мулоқот етишмайди. Бунга фақат одамлар билан бевосита учрашиш, мулоқотда бўлиш орқали эришиш мумкин.

Афсуски, сўнгги вақтларда раҳбарларимиз, лекторлар, тарғиботчиларнинг ишчилар, колхозчилар, зиёлилар вакиллари билан учрашувларида мунтазамлик йўқолди, баъзи жойларда бундай учрашувлар умуман ўтказилмай қўйган. Ваҳолонки, бунга эҳтиёж катта. Одамларни энг муҳим воқеалар, сиёсий ечимлардан айни вақтида хабардор қилиб туриш, уларнинг саволларига жавоб бериш, одамларни аниқ ишларга сафарбар этиш керак. Бу жуда муҳим ишдир, чунки халқнинг фаоллиги жамиятни янгилашдаги муваффақиятларнинг гаровидир.

Партия органлари аппарати анча қисқартирилган ҳозирги шароитда ҳар бир штатли ходимимиз, ҳар бир коммунист-раҳбар меҳнаткашлар орасида, улар истиқомат қиладиган жойларда олиб бориладиган мафкуравий, оммавий-сиёсий ишда фаол қатнашишлари зарур. Бунинг учун эса улардан доимо шуғуллана бориб, ўз ғоявий-сиёсий, маданий, илмий савияларини ошириш талаб этилади.

Шунинг учун биз энг аввало фаолларнинг воқеа-ҳодисалардан хабардорлигини оширишга ва улар орқали аҳоли кенг қатламлари хабардорлигини оширишга қарор қилдик. Юқори бўғин раҳбарларининг партия, совет, мафкуравий соҳа фаоллари билан, уларнинг эса ўз навбатида меҳнаткашлар билан мунтазам учрашиб туришлари, фикримча, нафақат одамларнинг бохабарлигини яхшилашга, балки умуман республикада бутун оммавий-сиёсий ишларни жонлантиришга кўмаклашади. «Учрашувлар» клубининг мақсад ва вазифалари ана шулардан иборат.

Унга кимлар аъзо бўлиши хусусида эса шуни айтиш мумкинки, унинг йиғилишларига республика партия, давлат органларининг, жамоат ташкилотларининг, Тошкент области ва шаҳари партия ташкилотларининг фаоллари, партия, уруш ва меҳнат фахрийлари, журналистлар таклиф қилинади. Клуб эшиги оддий коммунистлар учун ҳам очиқдир.

— Клубнинг шундай аталиши ҳам бежиз бўлмаса керак?

— Албатта, фаолларимизни воқеа-ҳодисалардан мунтазам хабардор қилиб туриш фикрига келганимиздан сўнг шу мақсадни амалга ошириш йўлларини қидира бошладик. Шундай хулосага келдик: Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Марказий назорат комиссияси, Президент Кенгаши, Ўзбекистон ССЖ Вазирлар Маҳкамаси аъзолари билан, фан, маданият ва санъат арбоблари, республика кўзга кўринган жамоат арбоблари билан учрашувлар мақсадни амалга оширишнинг энг мақбул шакли бўлиши мумкин. Айни шундай учрашувлар вақтида янги танишувлар рўй беради, шахсий алоқалар ўрнатилади, ўтмишимиз ва ҳозирги кунларимизнинг долзарб муаммолари хусусида, Ўзбекистон иқтисодиёти ва маданиятини ривожлантиришнинг истиқболлари тўғрисида фойдали мулоқот рўй беради. Кўриниб турибдики, клубнинг номи унинг фаолияти асосий шакли билан боғлангандир.

Биринчи йиғилиш қатнашчилари кўриб чиқилаётган муаммо юзасидан учрашувда ҳозир бўлганларга ўз фикрларини фаол ифодалаш, минбарга чиқиш имкониятини беришни таклиф қилдилар. Биз буни қўллаб-қувватладик. Ҳақиқатан ҳам шундай қилинса, тингловчиларнинг билишга интилишлари фаоллашади, лектор, тарғиботчи сифатида уларнинг маҳорати ўсиб боради.

Клуб — бу республика раҳбарияти билан мунтазам учрашиб туришнинг ўзига хос шакли бўлиб, учрашувларда тингловчиларни қизиқтирган масалалар, баъзан эса йиғилишда қўйилган мавзуга бевосита алоқадор бўлмаган масалалар хусусида ҳам мутасадди ўртоқлардан тўғридан-тўғри жавоб олиш мумкин.

Бугунги ҳаётимиз мудом ўзгариб бормоқда, ҳеч ўзгармас бўлиб кўринган қоидалар ҳам ўзгариб кетмоқда. Бундай вазиятда одамларда, шу жумладан фаолларда турли-туман саволлар туғилиши табиий.

— Клубнинг биринчи йиғилиши мавзуи Ўзбекистон Компартияси тарихи саҳифаларига тааллуқли эди. Шунга мувофиқ партия фахрийси, мамлакат ва республикадаги кўп воқеаларнинг жонли гувоҳи, таниқли жамоат арбоби Н. А. Муҳиддинов ва жумҳуриятнинг бир гуруҳ кўзга кўринган олимлари билан учрашув бўлди. Клуб фаолиятининг бундан буёнги мазмуни қандай бўлади?

— Клубнинг бир йилга мўлжалланган иш режаси тингловчиларимиз эътиборини тортадиган жуда қизиқ мавзуларга бойдир. Масалан, навбатдаги йиғилишда жумҳурият вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосарлари А. Р. Отажонов, Б. С. Ҳамидов, вазирлар Қ. А. Аҳмедов, Э. А. Мурадов, С. А. Хўжаевалар билан учрашув бўлади. Улар янгиланган Иттифоқда Ўзбекистоннинг ўрни ва роли, жумҳуриятимизнинг сиёсий суверенитет ва иқтисодий мустақилликка эришиши муаммолари, аҳолини социал ҳимоялаш тўғриларида гапириб берадилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби, СССР халқ депутати А. С. Ефимов ва бир қатор партия ходимлари билан бўладиган учрашув Ўзбекистон Компартиясининг янгиланиши, ҳозирги қийин шароитларда унинг кўп қиррали фаолияти масалаларига бағишланади.

Ҳозирги вақтда бозор муносабатлари муаммолари, Ўзбекистоннинг бозор муносабатларига ўтишининг хусусиятлари ҳаммани қизиқтирадиган масаладир. Клубимизда бўладиган учрашувда Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўз-ўзини бошқариш қўмитасининг раиси вазифасини бажарувчи, халқ депутати Э. Н. Хўжаев, Ўзбекистон ССЖ Фанлар академияси вице-президенти академик И. И. Искандаров ва бир гуруҳ кўзга кўринган иқтисодчи олимлар ана шу ҳақда ва бошқа кўпгина масалалар хусусида гапириб берадилар.

Буюк ўзбек шоири ва мутафаккири Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига бағишлаб учрашув ўтказиш ҳам режалаштирилган. Унда Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Э. С. Самандаров, олимлар, адабиётшунослар, ёзувчи ва артистлар қатнашадилар.

Махсус учрашув Ўзбекистон ССЖнинг давлат тили тўғрисидаги Қонунини амалга ошириш муаммоларига бағишланади. Бунда Ўзбекистон ССЖ Президентининг маслаҳатчиси Б. А. Назаров ва таниқли тилшунос олимлар бу масалада эришилган муваффақиятлар ва камчиликлар, учраётган қийинчиликлар, муаммолар тўғрисида, жумҳуриятимизда истиқомат қилаётган барча миллат ва элатлар тиллари нормал ривожланиши учун қилинаётган ишлар ҳақида гапириб берадилар.

Инсонни тарбиялаш муаммолари, хотин-қизлар учун муносиб шарт-шароитлар яратиш, армиянинг халқ билан алоқаларини мустаҳкамлаш, ҳуқуқий давлатни барпо этиш ва бошқа кўп масалалар клуб йиғилишида муҳокама қилинади. Биз клуб аъзоларининг хоҳишига кўра унинг дастурига, иш шаклига ўзгартишлар киритилиши, учрашувларга таклиф қилинаётганлар доираси кенгайтирилиши мумкин деб ўйлаймиз. Мақсад учрашувларни қизиқарли ва фойдали ўтишига эришишдир.

— «Учрашувлар» клуби ишида қатнашишнинг тартиби қандай?

— Клуб йиғилиши ойига бир марта ўтказилади. Таклифномалар Тошкент область ва шаҳар партия қўмиталари, шунингдек район партия қўмиталари орқали олдиндан юборилади. Клубга абонементлар билан кирилади.

— Охирги савол: клуб абонементи муқовасига «Марказий Комитет ва Тошкент область партия қўмитасининг ижтимоий-сиёсий маркази» деб ёзиб қўйилган...

«Учрашувлар» клуби айни шу янги партиявий муассаса базасида фаолият кўрсатади. Марказий Комитет ва область партия қўмиталарининг сиёсий маориф уйлари ва кабинетлари яхши хизматини қайд этган ҳолда ижтимоий-сиёсий марказлар ҳозирда улар ўрнини эгалладии. Бу марказларнинг фаолияти фақат сиёсий ўқишни ташкил этиш билан чегараланмайди. Унинг фаолияти кўп қиррали ва хилма-хилдир. Марказлар турли-туман ахборот бериш, маданий ва сиёсий тадбирларни уюштиришдан тортиб, коммунистларни ғоявий-сиёсий тарбиялашда партия ташкилотларига услубий ёрдам беришгача бўлган масалалар билан шуғулланади. Кўриниб турибдики, «Учрашувлар» клубини ташкил этиш яқиндагина ўз фаолиятини бошлаган ижтимоий-сиёсий марказларнинг жонажон ишидир. Жумҳурият партия қўмиталарининг барча ижтимоий-сиёсий марказларида ана шундай клублар ташкил этиш мақсадга мувофиқ бўлур эди.

— Клубнинг хайрли фаолиятида унга муваффақиятлар тилаймиз.

— Раҳмат. Ўйлайманки, матбуот ҳам бундан буён клуб фаолиятини ўз эътиборидан четда қолдирмайди.

Ворошилов районидаги Куйбишев номли жамоа хўжалиги далаларида ғўзалар ривожи кўзни қувонтиради. Бу бежиз эмас. Меҳнат аҳли экин парваришини намунали олиб бормоқда. Зеро, шу кунларда ниҳолларни сифатли озиқлантириш, сувга қондириш бевосита ҳосилдорликни оширишга хизмат қилади. Исомиддин Шарофиддинов бошлиқ бригада аъзолари 107 гектар майдонда ғўза ўстирмоқдалар. Гектар ҳисобига 30 центнер ўрнига 35 центнердан оқ олтин етиштиришга бел боғлаган аҳил жамоа дала ишларини бажаришда бошқаларга ўрнак бўлаяпти.

СУРАТДА: илғор бригада етакчиси И. Шарофиддинов.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ОЛТИН БОШОҚЛАР

Қарши районидаги Карл Маркс номли давлат хўжалигида ғалла ўрим-йиғими қизғин давом этмоқда. Ғаллакорлар бу йил 600 гектар майдонда арпа ва буғдойдан мўл ҳосил етиштирдилар. 5 та «Нива» комбайни тинимсиз ишлатилмоқда. Бобомурод Ғуддиев, Эргаш Элбоев, Ашир Ғойибов каби илғор механизаторларнинг ҳар бири кунига 8—10 гектар ернинг ҳосилини ўриб-янчиб бермоқда. Зиёд Сувонов бошлиқ бригадада 180 гектар майдондаги ғалла саранжомлаб олинди. Ҳосилдорлик гектар бошига 25 центнердан тўғри келаяпти. Шунингдек, Қўзибой Жўраев бригадасида ҳам ўрим авжида. Мавсумни қисқа муддатларда, тез ва соз туғаллаш — ғаллакорларнинг ягона аҳди.

Х. НАЗАРОВ.

ШАРТНОМА АМАЛДА

Гурлан районидаги Киров номли жамоа хўжалигининг фермери Баҳром Қурбонбоев зиммасидаги шартномавий мажбуриятларни икки ҳисса ошириб бажарди. У йил бошидан буён ўзига режалаштирилган бир ярим тонна ўрнига уч тонна гўшт топширди. Бундан 15 минг сўм фойда олди.

Фермер сут сотишдан ҳам яхшигина пул топмоқда. Тайёрлов пункти у топшираётган сут қаймоқли бўлганлиги сабабли унинг ҳар бир килограмми учун 65 тийиндан ҳақ тўламоқда.

Бугун фермада 12 бош сигир, 23 бош бузоқ ва 60 бошдан кўпроқ қўй билан эчки боқилмоқда. Озуқа экинлари етиштириш учун Қурбонбоевга 10 гектар ҳосилдор ер ажратилган.

ШИФОБАХШ ШАРБАТ

Бухородаги «Янги турмуш» жамоа хўжалигида барпо этилган консерва заводи дастлабки маҳсулотни ишлаб чиқарди. Корхона йилига 3 миллион шартли банка консерва ишлаб чиқара олади. Бу ерда турли-туман шарбатлар ва чанқовбосди ичимликлар тайёрлаш йўлга қўйилди.

Хўжалик боғбонлари ва сабзавоткорлари, шунингдек томорқа участкаларининг эгалари, фермерлар заводга сабзавот, мева, узумни узлуксиз етказиб туришибди.

(ЎзТАГ).

БОШМА-БОШ

Ильич районидаги Ленин номли паррандачилик фабрикасида озуқа қийинчиликлари ортда қолганга ўхшайди. Мутахассислар бунинг иложини топдилар: қўриқ район давлат хўжаликлари эндиликда паррандачилик фабрикасига жўжа ва махсус озуқа эвазига дон етказиб бермоқдалар.

Сўнгги вақтда озуқа тайёрлаш учун доннинг етишмаслиги Мирзачўл аҳолисини паррандачилик маҳсулотлари билан таъминлашга салбий таъсир қилди. Энди бундай маҳсулотлар мўл бўлишини кутиш учун ҳамма асослар мавжуд.

ИЖАРАЧИ ҲИММАТИ

Андижон районидаги «Ямбол» давлат хўжалигига Ҳафизахон Тилаволдиева оиласи тўрт тоннадан кўпроқ олий сифатли гўшт топширди. Шундай қилиб, ижарачилар шартномада мўлжалланган муддатдан беш ой илгари топшириқни бажардилар.

Мавсумий болалар боғчаси мудираси Х. Тилаволдиева бундан уч йил илгари давлат хўжалиги раҳбариятига мурожаат этиб, бўрдоқига боқиш учун бир неча новвос беришларини илтимос қилган эди. Чунки октябрь ойидан келаси йилнинг май ойигача у бўш эди. Оила маблағи ҳисобидан молхона қурилди ва кичик ферма ишга туширилди.

— Ўтган йили еттита новвосни боқиб семиртирдик ва 3.800 килограмм гўшт топширдик, — дейди Ҳафизахон.— Топшириқни бир ярим баравар ошириб бажардик. Оиламизнинг даромади эса уч минг сўмдан ошиб кетди. Бу йил камида тўрт минг сўм фойда олишни мўлжаллаб турибмиз — тежаб-тергаб ишлашга ўрганиб қолганмиз. Умр йўлдошим Бахтиёр, қизларим Элдора, Дилдора, Дилраболар ёрдам беришмоқда. Бедани томорқамизда етиштирамиз. Давлат хўжалиги эса бизга омихта ем ёки дон беради. Ижарачилар янада яхшироқ ишлашлари мумкин эди, лекин уларда транспорт йўқ. Район ижроия комитетига автомобиль ажратиш тўғрисида ариза ташлаб қўйганларига ҳам анча бўлди. Улар энди автомобиль олиш ҳуқуқига эгадирлар, чунки уч йил ичида деярли 12 тонна гўшт топширдилар.

МИРИШКОРНИНГ ДОЛЗАРБ ЮМУШИ

Тавсия

Жумҳуриятимиз сабзавоткорлари ва картошкакорлари учун масъулиятли давр бошланди. Бир томондан, зўр меҳнат эвазига етиштирилган эртаги картошка, карам, ош лавлаги, сабзи ҳосилини сифатли саранжомлаб, савдо шохобчаларига жўнатиш, иккинчидан, ерни қисқа муддатда такрорий экин экишга тайёрлаш ҳамда уруғ қадаш, шу билан бирга помидор, болгар қалампири, бақлажон, бодринг, қовун ва тарвузни бегона ўтдан тозалаб, парваришни ўз вақтида ўтказиш керак. Бу тадбирларнинг ҳар бири ҳам муҳимдир.

Сабзавот экинларининг 35—40 фоизи эртаги, 60—65 фоизи кечки қилиб етиштирилади. Картошканинг эса 50—55 фоизи эртаги, 40—45 фоизи кечки бўлади. Жумҳурият бўйича 25 минг гектардан зиёд ерга эртаги сабзавот, 20 минг гектарга эртаги ва ўртаги картошка экилган. Шу кеча-кундузда уларнинг ҳосилини тез ва соз йиғиб олиб, ўрнига кечкилари қадалса ҳамда гектар ҳисобига 100 центнердан картошка, 150 центнердан сабзавот етиштирилса, аҳолининг ушбу маҳсулотларга талабини қондиришга катта ҳисса бўлиб қўшилади.

Сабзавот ва картошкани такрорий экишга ҳамма имконият бор. Об-ҳаво ва тупроқ шароити суғориладиган ердан икки, ҳатто уч марта ҳосил олиш имконини беради. Хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари фақат ташаббускор, талабчанлик кўрсатишса бас. Масалан, Тошкент районидаги Ильич номли жамоа хўжалигида бултур 76 гектар ерга такроран сабзавот экилиб, гектаридан ўртача 228 центнердан ҳосил олинди. Ёки шу райондаги Т. Мирзаев номли жамоа хўжалигида 24,5 гектарга такрор қадалган сабзавот ҳосилдорлиги ўртача 263 центнерга тўғри келди.

Иккинчи марта уруғ қадамоқчи бўлган деҳқонларга қисқа муддатда пишадиган, серҳосил навларни танлаш тавсия этилади. Бодрингнинг «Эртаги-645», «Ўзбекистон-740», «Конкурент», лавлагининг «Бордо», сабзининг қизил ва сариқ «Мирзои», карамнинг «Тошкент-10», «Судья Узбекистан» «Ўзбекистон-135», картошканинг «Приекульский эртаги», «Белорусский эртаги», «Уральский эртаги», «Зарафшон» ва бошқа навларини экиш мумкин. Навли уруғларнинг оддий уруғларга нисбатан меваси барвақт етилиб, ҳосили 15—20 фоиз кўп бўлади.

Эртаги картошка ўрнига кечки карам, сабзи, бодринг экиш керак. Эртаги карамдан кейин кечки сабзи, ош лавлаги, бодринг уруғини қадаш лозим. Сабзи ва лавлагидан сўнг кечки картошка, карам, бодринг етиштириш мақсадга мувофиқ. Эртаги бодринг ўрнига сабзи, карам, ош лавлаги, донли экинлардан кейин картошка, карам, бодринг экиш зарур.

Кечки карам учун чириндига бой майдон танланади. Ерни ҳайдашдан илгари гектарига 30 тонна маҳаллий ўғит, 100 килограмм фосфор, 80 килограмм калий бериб, сўнгра сифатли шудгорланади, ундан кейин текислаб 70 сантиметр кенгликда ариқ олиниб суғорилади. Намиққан жойга кечқурун, ҳаво булутли кунларда эрталабдан бошлаб 70 сантиметр оралиқда кўчат ўтқазилади. Бунда ниҳолларни хиллаб, текис етилганларини танлаш керак. Натижада кўчатлар барвақт кўкариб, тўлиқ гектар бўлиши таъминланади. Кечки карам 15 июлгача экилиши лозим.

Кечки сабзи, ош лавлаги экиладиган ерни дастлаб суғориб, ўт-ўланлар кўкаргач чизеллаш зарур. Шунда бегона ўт 70—80 фоиз камайиб, ортиқча қўл меҳнати тежалади. Икки қатор ёки сепма қилиб СКОН-4,2, СОН-2,8 сеялкалари ёрдамида уруғ қадалади. Бу ишни 20 июлгача, жанубда 5 августгача қадар ўтказиш керак.

Сабзи сепишдан илгари сеялкалар белгиланган меъёрда уруғ ташлайдиган қилиб созланади. Экиш билан бир вақтда сеялка сошниклари орасига окучник ўрнатиб, эгат олиб кетиш лозим. Бир гектар ерга 6 килограмм сабзи уруғини 1—2 сантиметр ёки 16 килограмм ош лавлаги уруғини 4—5 сантиметр чуқурликда ташлаш даркор. Бу экинлар агротехникасидаги муҳим масалалардан бири уруғни ердан текис ундириб олишдир. Бунинг учун сувни эгатларга жилдиратиб қўйиб, марзалардаги кесакчалар қорайгунча суғорилади. Маълумки, намлик етишмаган тақдирда ёш майсалар тезда қуриб қолади. Шу боисдан сабзи ердан униб чиққандан то майса бўлгунча тупроқ доим нам ҳолда сақланиши керак. Одатда ҳар ўтоқ вақтида сабзи ягана қилинади. Биринчи яганалашда сабзи ораси 3—4, иккинчисида эса 5—6 сантиметр кенгликда қолдирилиши мақсадга мувофиқ.

Кечки картошкани экишдан аввал 70 сантиметр оралиқда ариқ олиб суғорилади, ер етилганда СН-40 сажалкасида уруғ экилади. Қисқа муддатда пишадиган «Белорусский эртаги», «Приекульский эртаги», «Седов», «Зарафшон» навлари 15—20 июлдан кечиктирмай экилгани маъқул. Унутмаслик керакки, экиш билан бир вақтда йиллик меъёрдаги азотнинг 25—30 фоизини бериш тавсия этилади. Кўчат униб чиқмасдан туриб ва 30—40 фоизи кўкаргандан кейинги сеткали борона билан тирмалаш керак. Шунда бегона ўт йўқолади, қатқалоқ юмшатилади, ҳосил баравар етилади.

Помидор умумий сабзавот майдонининг 35—38 фоизини ташкил қилади. Кейинги йилларда унинг ҳосилдорлиги кўнгилдагидек бўлмаяпти. Бунга асосий сабаб, помидор пишиши билан унинг парваришига яхши аҳамият бермаяпмиз. Натижада экинзорни бегона ўт босади, ҳосили чала терилади, айни пайтда палаги уриниб қолади.

Тажриба кўрсатишича, пишган помидор вақтида терилмай қолса, тупнинг янги гуллар чиқариши, мевалари ўсиши тўхтайди. Бу йилги шароитда айниқса ерни қиздиришга алоҳида эътибор бериш керак. Экинни ҳар икки суғоришдан кейин бегона ўтларни юлиб ташлаш, палагини тараб культивация қилиш тавсия этилади. Помидорни қондириб суғориш муҳим вазифа. У гуллагунча сувни камроқ, мева тугиш, пишиш даврида кўп талаб қилади. Ҳар теримдан кейин оби-ҳаёт тараш лозим.

Яна бир асосий экин — пиёздан олинадиган ҳосил унинг парваришига ва барги ривожланишига боғлиқ. Барги қанча барвақт ўсса, пиёзи шунча катта бўлади. Тажрибали деҳқонлар уни ўз вақтида, яхши парваришлайдилар, саратон кириб, ҳаво исигунгача баргини ўстиришга ҳаракат қиладилар. Ўсув даврида ёш пиёз майсалари тупроқ доимо нам, барглари қалин тортганда эса намлик ўртача бўлишини тақозо этади. Етилишига яқин пиёзга кам сув берилади. Ҳосилни йиғишга 10—15 кун қолганда суғориш тўхтатилади.

Бодринг барча хўжаликларда пишиб етилган. Юқори ҳосил олишнинг муҳим омилларидан бири уни кун ора теришдир. Терилган пайкалда экин палагини уринтирмасдан тараб, бегона ўтдан тозалаб, сув қўйиш керак. Суғоришни кечқурун бошлаб, эрталаб тўхтатиш керак. Бодринг чала терилмаслиги керак. Чунки палак тагида қолиб сарғайган 1—2 бодрингга бутун тупнинг қуввати ўтиб, уруғни етилтиришга сарфланади. Оқибатда гуллаш ва найчалаш тўхтайди, палак ўсишдан тўхтаб, қурийди.

Полиз экинларини парвариш қилишда пушта ва қатор ораси, ўсимлик атрофидаги тупроқни ишлаш асосий тадбир ҳисобланади. Шунда бегона ўтлар йўқолади, ер юмшаб, нам узоқ сақланади. Қовун ва тарвузни кечаси суғориш, кун исиганда тўхтатиш керак. Сувни мумкин қадар пастроқдан бериб, илдиз тарқалган қатламни доимо нам ҳолда тутиш зарур. Бу йил ҳашарот ва касаллик кўпайиши кутилмоқда. Бинобарин ҳар бир пайкал мутахассислар назорати остида бўлиши лозим.

Тавсияни Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги вазирлиги мутахассислари ва ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими олимлари тайёрлашган.

Муштарий билан мулоқот

ТУТАШ ДИЛЛАР

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси «Қишлоқ ҳақиқати» ходимлари Наманган вилоятига ташриф буюриб, муштарийлар билан юзма-юз мулоқотда бўлдилар. Учрашувларда рўзнома ижодий жамоасига бир қатор фойдали таклиф, мулоҳаза ва истаклар билдирилди.

Наманган районидаги Дзержинский номли ва Охунбобоев номли жамоа хўжаликлари аъзолари бир-бирлари билан қўшни ҳамда ўзаро мусобақадош. Ҳар икки хўжалик меҳнат аҳли амалдаги йилда ҳамкорликда ишлаб, ютуқларни мустаҳкамлашга интилмоқдалар. Улар саратон кунларида бир-бирларидан хабар олиб, тажриба алмашиб, ютуқ ва камчиликларини очиқ-ойдин фикрлашиб турибдилар. Муштарийлар билан учрашув ҳам айни ана шундай паллага тўғри келгани эътиборга моликдир.

Дзержинскийликлар бу йил 2690 тонна пахта, 547 тонна дон, 145 тонна сабзавот, 21 тонна мева, 15 тонна узум, 120 тонна гўшт, 600 тонна сут, 230 минг дона тухум ва бошқа кўплаб қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш йўлида астойдил меҳнат қилмоқдалар. Бу марраларга етиш осонликча бўлмайди. Айниқса, жорий йил об-ҳавоси ниҳоятда ташвишли келаяпти. Бироқ, бундан саросимага тушмай омилкорликда иш юритганлар зафар қучиши турган гап.

Хўжалик эришаётган ютуқлар сири нимада? Бу ерда аввало инсон омилига эътибор кучаймоқда. Жамолиддин Саримсоқов бошлиқ бригадани олиб кўрайлик. Хўжалик томонидан ажратилган пулга сигир, тўрт бош қўй харид қилинди. 100 бош товуқ боқилаяпти. 1 гектар ердаги мўъжазгина жойда турли мевали дарахтлар ҳосилга кирган.

Яқинда Охунбобоев номли жамоа хўжалиги аъзолари дзержинскийликлар ҳузурига ташриф буюриб, бир пиёла чой устида ютуқ ва камчиликларни холис баҳоладилар. Ана шу қизғин мулоқот пайтида «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномаси вакили Файзулла Исаев иштирок этиб, мухлисларга жамоа ижодий фаолияти, унинг иш режалари ҳақида гапирди. Шундан сўнг йиғилганлар фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Охунбобоев номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси О. СОТВОЛДИЕВ шундай деди:

— Биз «Қишлоқ ҳақиқати»ни мунтазам кузатиб борамиз. Унда айни дала меҳнатчилари ҳаёти қамраб олинади. «Сельская жизнь» рўзномасида томорқа хўжаликлари ва бошқа шу каби ёрдамчи хўжалик эгаларига фойдали маслаҳатлар бериб борилади. «Қишлоқ ҳақиқати»да ҳам шундай туркум мақолалар эълон қилинса, айни муддао бўлур эди. Илғор хўжаликларнинг иш юритиш тажрибаси, янги экин навлари, пахта ва бошқа ўсимликларнинг уруғчилиги тўғрисида ҳам мақолалар ўқиш истагидамиз.

А. ҚУРБОНОВ — Дзержинский номли жамоа хўжалиги партия қўмитаси котиби: — Ҳақиқатан «Қишлоқ ҳақиқати» қишлоқ дарди билан нафас олаяпти. Аммо кейинги пайтларда ахлоқ-одоб ва одамийликка доир мақолалар кам ёритиляпти. Бу борада изчиллик бўлиши тарафдоримиз.

Ж. СИДДИҚОВ — Ўзбекистон Компартияси Наманган район комитетининг биринчи котиби: — Рўзнома чин маънодаги қишлоқ ҳаётини қамраб олаётир. Унинг ҳар бир чиқишида деҳқон, чорвадор, боғбон ва соҳибкор ташвиши, қувончи билан ўртоқлашилади. Мақсадимиз «Қишлоқ ҳақиқати» жумҳуриятимиз миқёсида жамоа ва давлат хўжаликлари, корхона, ташкилотларда эришилаётган ютуқлар, иқтисодий жабҳадаги илғор тажрибалар, ишбилармон кишилар тўғрисида кўпроқ чиқишлар қилса.

М. ИСОМИДДИНОВА — Дзержинский номли жамоа хўжалиги бригада бошлиғи: — Бизни кўпроқ томорқа хўжалиги имкониятлари қизиқтиради. Бу борада рўзнома ташкил этган саҳифадаги материаллар дуруст.

Кейинчалик рўзнома вакили ноҳиядаги Охунбобоев номли, Тельман номли, Свердлов номли жамоа хўжаликлари, Бешкапа пахта пунктида ҳам бўлиб, мухлислар билан суҳбатлашди. Ҳар бир мулоқот қизиқарли фикр-мулоҳазаларга бойлиги билан иштирокчиларда яхши таассурот қолдирди.

А. ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

ИШБИЛАРМОНЛАР АНЖУМАНИГА ВАҚТ ОША БИР НАЗАР

(Боши 1-бетда).

Чамаси бунга эришилди ҳам. Ишбилармонлар анжумани кутилганидан зиёда бўлди, десак муболаға бўлмайди. Ташкил этилган қўшма корхоналар сонини, миллион сўмлаб сармояларни айтиб ўтирмаймиз. Улар яхши маълум. Гап бошқа нарсада. Хорижий компаниялар, корпорациялар ва банкларнинг вакиллари бу тадбирга қўшилганликлари тасодиф эмас. Улар ҳал қилувчи жиҳатларни эътиборга олдилар.

Биринчидан, республикадаги барқарор сиёсий вазият сармоя сарфлаш учун, ўзаро манфаатли ҳамкорлик учун, бинобарин фойда олиш учун яхши кафолатдир, буни ишбилармонлар алоҳида таъкидладилар.

Иккинчидан, Ўзбекистонга сафар қилиш, корхоналар билан танишиш хорижий фирмалар вакилларини республиканинг етарли даражада юксак иқтисодий имкониятлари борлигига, бу ерда халқ хўжалиги комплексининг ёрдамчи тармоқлари таркиб топганига ишонтирди. Табиийки, бунга жуда бой ер ости хазиналарини, ноёб табиий-иқлим шароитини ҳам қўшмоқ зарур.

Учинчидан, барча даражадаги мутахассисларнинг анча юксак тайёргарлиги, ишлаб чиқариш кучларининг улкан резервлари мавжудлиги хорижий сармоя эгаларини республикамизга жалб этмоқда.

Бошқача айтганда, республиканинг халқаро бозорга чиқиш олдидан тутган ўрни ўта яхши даражада бўлмаса ҳам, жадаллаштириш учун салмоқли заҳиралар бор.

Июнь ойидаги анжуманга назар ташлаб соф ташкилий жиҳатларни ҳам таъкидлаш мумкин. Ўзбекистон ССРнинг бутун тарихида бу ерда бундай тадбир ўтмаган эди. Тўғри, олдин ҳам ҳашаматли фестиваллар бўлган, меҳмонлар шарафига карнай ва сурнайлар чалинган, дастурхон таомларга тўлиб кетган. Лекин бу ҳашаматли «тадбирлар» оддий халқнинг елкасига оғир юк бўлиб тушарди. Ишбилармонлар анжумани эса моҳияти ва мазмуни жиҳатдан бошқача эди. Ташкилот комитети учрашувни қисқа муддатда тайёрлай олди. Пировард натижада Ўзбекистоннинг иқтисодий имкониятларини мустаҳкамлаши, халқаро майдонда унинг обрўсини ошириши лозим бўлган тиғиз ва қийин иш ижобий самара берди.

Ҳақиқатан ҳам бизнинг энди иш бошлаётган омилкорларимиз вужудга келаётган талабларни, мунтазам ўзгариб турадиган жаҳон нархларини яхши билмайдилар, буни республика Президенти бир эмас, бир неча бор таъкидлади. Бу ишни ўрганмоқ керак. Очиғини айтайлик: анжуманнинг иши бир неча кун давом этгандан сўнг республика Президенти хорижий фирмаларнинг вакиллари билан учрашди, бу учрашув кўпларни ҳайратга солди. И. А. Каримов рўй-рост гапирди. У хушомад ҳам қилмай, ҳеч нарсани яширмай, меҳмонларга бундай деди: Тошкент учрашуви ҳақиқий натижа бериши керак, учрашув давомида ўзаро манфаатли Битимларни имзолаш зарур. Айтинглар, сизларга нима тўсқинлик қиляпти, қандай ёрдам керак... Мана шу ошкоралик, компаниялар ва корпорациялар билан бевосита алоқа ўрнатиш истаги олдин етишмай турган омил бўлди.

Ана шундан сўнг ишбилармонлар Ўзбекистон раҳбари халқ фаровонлигини оширишдан ғоят манфаатдор инсон эканлигига ишонч ҳосил қилдилар. Ишончим комил: ана шу омил бўлмаганда эди, республика Президенти шу қадар очиқчасига гаплашмаганда эди, анжуман буқадар катта натижа бермаган бўларди.

«Биз июнь учрашувидан нимани кутган бўлсак ҳаммасига эришдик, — деди И. А. Каримов. — Хорижий ишбилармонлар Ўзбекистонга чинакам қизиқиш билан қарадилар, кўпгина йўналишларда ўзаро манфаатли шартлар билан ҳамкорлик қилишга аҳд қилдилар. Лекин шуни ёдда тутиш керакки, ҳозирча дастлабки қадам қўйилди. Олдинда қизғин ишлар кутмоқда, бу ишлар тангликни бартараф этишда ёрдам бериши, халқ фаровонлигини ошириши, республиканинг иқтисодий аҳволини мустаҳкамлаши мумкин ва лозим».

Бўлиб ўтган ишбилармонлар анжуманининг моҳияти шу сўзларда тўла акс этган. Анжуман, бир томондан, хорижий ишбилармонларга Ўзбекистонни яхшироқ билиб олишда, унинг юксак салоҳияти имкониятларини ўрганишда, муносиб омилкор шерикларни топишда ёрдам берган бўлса, иккинчи томондан республика доираларида ишчанликни уйғотди, мутахассисларимизни қадриятларни қайта баҳолаш билан шуғулланишга мажбур қилди, уларнинг ғайратини қўзғатди.

Айтмоқчи, собиқ ватандошларимизнинг Тошкентга келиши ҳам бунга ёрдам берди. Бир вақтлар Ватанидан чиқиб кетган кишилар иқтисодиётимизга, Ўзбекистон халқига ёрдам бериш учун бу ерга келишди. Буйруқбозлик-бюрократик тизими пайтидан қолган анъанавий девор ўрнида улар ҳамкорлик қилишдан чинакам манфаатдорликка дуч келдилар. Бу сиёсий ва иқтисодий йўлдаги шунчаки ўзгариш эмас, энг муҳими — одамларнинг руҳияти ўзгармоқда!

Ишбилармонларнинг июнь анжуманидан аниқ-равшан натижаларни кутишга ҳали вақт эртадек туюлади. Лекин бундай эмас. «Узагротек» Совет-Австрия қўшма корхонаси ҳозирдаёқ устки кийим-бош ва зажигалка каби тақчил маҳсулотларни ишлаб чиқаришга тайёр турибди. Граждан Авиацияси Ўзбекистон Бошқармаси билан Американинг «Конкорд» компанияси ташкил этган фирма фаол ишга тайёргарлик кўрмоқда. Яқин орада ўзбекистонлик экипажлар бошқараётган самолётларимизда ғарблик сайёҳатчилар Тошкент, Бухоро, Самарқанд ва Хива шаҳарларига олиб келинадиган бўлади. Америкаликлар эса биринчи класс меҳмонхоналар қуришда, аэропортларни янгилашда ёрдам бериш мажбуриятини олдилар. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

«Тошкент ишбилармонлар учрашуви» тарихга айланиб қолди. Аммо айни шу учрашув янгиланган Иттифоқ доирасида мустақиллик йўлига ўтиб олган республиканинг таржимаи ҳолида янги саҳифани очди.

«Ҳақиқий мустақиллик — республиканинг иқтисодий жиҳатдан гуллаб-яшнаши ва республика халқининг бадавлат бўлишидир, — деди Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов. — Биз шу йўлдан қатъий боравера миз».

Тўғри, ҳозир ҳаётимиз жўн эмас. Сохта демократияга эмас, балки ҳақиқий демократияга, бахтли ҳаётга бориш учун жуда кўп тўсиқлардан ўтишга тўғри келади. Бу ҳам касалликка ўхшайди. Кўп нарса касалликнинг тўғри аниқланишига боғлиқ, диагноз эса қўйилган. Олдимизда бир йўл турибди, бу — ижтимоий-иқтисодий соғломлашиш йўлидир.

(ЎзТАГ).

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

НУКУС, 10 июль. (ЎзТАГ). Бугун бу ерда Ўзбекистон Компартияси Қорақалпоғистон республика комитетининг пленуми бўлди, унда ташкилий масалалар кўриб чиқилди.

Пленум К. Режепов Қорақалпоғистон республикаси Олий Кенгаши Раисининг биринчи ўринбосари этиб сайлангани муносабати билан уни республика партия комитетининг котиби, ижтимоий-иқтисодий сиёсат масалалари комиссияси раиси ва бўлим мудири вазифаларидан озод қилди. Пленум илгари халқ депутатлари Нукус шаҳар кенгаши ижроия комитетининг раиси бўлиб ишлаган С. Т. Нурхўжаевни республика партия комитети котиби ва бюро аъзоси этиб сайлади. Айни пайтда С. Т. Нурхўжаев республика партия комитетининг ижтимоий-иқтисодий сиёсат масалалари комиссиясининг раиси ва бўлим мудири этиб тасдиқланди.

Пленумда республика партия комитетининг биринчи котиби, Қорақалпоғистон республикаси Олий Кенгашининг Раиси Д. Н. Шамшетов нутқ сўзлади.

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

ПУХТА ҲОЗИРЛИК

Қорақалпоғистон маиший хизмат кўрсатиш вазирлиги корхоналарининг ходимлари бозор муносабатларига ўтиш учун жиддий ҳозирлик кўришмоқда. Кейинги вақтда бу ерда сопол буюмлар, қайнатгичлар, момиқ ишлаб чиқариш цехлари фойдаланишга топширилди. Нукусда духоба, Хўжайлида трикотаж буюмлари ишлаб чиқарадиган корхоналар ишга туширилди.

Масалан, Манғитда қурилган халқ истеъмол моллари фабрикасининг қуввати бир йилда 1,5 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот чиқаришга мўлжалланган. Хўжайлида тикувчилик ва трикотаж фабрикалари, Қўнғиротда оҳак заводи қурилиши режалаштирилган. Вазирлик раҳбарлари янги қувватларнинг ишга туширилиши маиший хизмат ходимларига бозор муносабатлари шарт-шароитларини тезроқ ўзлаштириб олиш учун ёрдам беради, деган умиддалар.

«ҲАРАКАТ»ДА БАРАКАТ

Шеробод районининг телетомошабинлари маҳаллий кўрсатувларни томоша қилиш имкониятига эга бўлдилар. Район маркази яқинида ретранслятор ўрнатилди, телестудия қурилди.

Термиз шаҳар Кенгаши шу йил бошида рўйхатдан ўтказган «Ҳаракат» жисмоний тарбия-соғломлаштириш бирлашмаси бу ишларнинг ҳаммасини амалга оширмоқда.

— Асосий мақсадимиз вилоятимизда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга кўмаклашишдир, — деди бирлашма раҳбари Равшанхўжа Ниёзов. — Бу йўналишда ҳозирдаёқ қандайдир ишларни амалга ошираяпмиз. Москвадан тринажёрлар олиб келиб, уларни турли ташкилотларга сотдик. Термиз шаҳрининг 5-даҳасида жисмоний тарбия-соғломлаштириш мажмуини ишга тушириш учун тайёрланаяпмиз. Сариосиё районида ёшлар тоғ спорти лагерини очиш режалаштирилмоқда. Лагерга фақат областимиздангина эмас, айни вақтда бошқа кўпгина жойлардан ҳам тоғ спортининг ихлосмандлари келишади.

Бироқ режалаштирилган ишларни амалга ошириш учун маблағ керак. Шундай қилиб, бирлашма Шеробод телемажмуига асбоб-ускуналар ўрната бошлади, у бошқа ишларни ҳам бажармоқда. Банкдан олган қарзимизга Термизда кийим-кечакларни кимёвий тозалаш корхонасини кир ювиш цехи билан бирга сотиб олдик. Бино таъмирланди, унинг ускуналари янгиланди. Ҳозир касалхоналар, кашшофларнинг лагерлари, шунингдек шаҳар аҳолисининг буюртмалари бажарилмоқда. Бирлашма турли муассасалар ва ташкилотларнинг биноларини ҳам таъмирлайди.

ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯЛАНИШ ЖАМҒАРМАСИГА

«Ўзбекистон маиший кимё» ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоасининг режадан ташқари олган фойдаси унинг катта қисмини ўз ходимлари эҳтиёжларига сарфлаш имконини берди. Корхона касаба уюшмаси комитети, меҳнат жамоаси кенгаши ва маъмуриятининг қарорига кўра, завод ишчиларига корхона ошхонасида тушликка сарфланадиган харажатнинг икки сўмдан уч сўмгача бўлган қисмини тўлаш назарда тутилган. Энди тушликнинг нархи бирлашма ходимларига жуда ҳам арзон тушмоқда. Қолган ҳамма нарсаларнинг ҳақини корхона тўлайди. Бундан ташқари ҳар бир кишига ойида 80 сўмдан компенсация берилмоқда.

Корхонада уй-жой муаммоси ҳам унчалик ўткир эмас. Бирлашма шинам уйлар сотиб олиш учун 1 миллион сўмдан кўпроқ пул ажратди. Кимёгарларнинг 30 га яқин оиласи яқин кунларда янги уйларга кўчиб ўтади.

БУЮРТМА АСОСИДА

Наманган вилоятининг Тельман номли жамоа хўжалиги тадбиркорлари ўз қайта ишловчи базаларини вужудга келтиришга қарор қилдилар. Бу ерда йилига 3 миллион дона шартли банка маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган консерва заводи қурила бошланди. У тахминан икки миллион сўмга тушади. Лекин хўжаликда яқин вақт ичидаёқ катта фойда олишни мўлжаллаб, аниқ иқтисодий ҳисоб-китоблар асосида аввалдан тайёргарлик кўриб, сарф-харажат қилишдан чўчимаяптилар.

Бундай кичик корхоналарни лойиҳалаштиришда каттагина тажриба орттирган «Узгипроплодоовощ» жумҳурият илмгоҳининг мутахассислари қишлоқ аҳлининг буюртмасига мувофиқ лойиҳа ишларини бажардилар. Корхонада элликдан ортиқ киши ишлаш имконига эга бўлади.

(ЎзТАГ).

ЖАМОАТ КЕНГАШИДА

Куни кеча Тошкентда Ўзбекистон ССР Президенти идораси ҳузурида тузилган диний ишлар бўйича жумҳурият жамоат кенгаши йиғилди. Шаҳар аҳли вакиллари, жумҳурият вилоятларидаги масжидларнинг имом-хатиблари, диншунос олимлар, айрим маҳалла қўмиталарининг раислари, Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диний бошқармаси раҳбарлари ва бошқа эътиборли кишилар машваратда ҳозир бўлиб, бир гуруҳ дин пешволарининг 5 июлда пойтахтимиздаги Тилла шайх Жоме масжидида берган баёнотларидан кейин юзага келган аҳволни муфассал муҳокама этдилар.

Мажлисда сўз олган воизлар Ўзбекистонда осойишталик ва фуқаролар жипслиги барқарор бўлишини ёқлаб гапирдилар. Муросада ҳикмат кўп, деб таъкидлашди улар, инсонларга руҳий ва маънавий озиқ беришда, уларни савобли ишларга сафарбар этишда дин пешволари ўрнак бўлмоғи зарур. Кек ва адоват ҳеч қачон яхшилик келтирмайди, аксинча, жамиятни парчалайди, динга путур етказади, миллат истиқболини бўғиб қўяди, тарафкашликни кучайтириб, эл-юртнинг шариат пешволарига нисбатан ишонч ва ихлосини сусайтириши мумкин. Биз халқимизни бундай фалокатлардан асрашимиз шарт, деб таъкидланди кенгашда.

Ҳозирги масъулиятли даврда фуқаролар орасидаги муносабатлар очиқ-ойдин ва ниҳоят даражада самимий ва дўстона бўлмоғи керак. Шу маънода эса шахсий манфаатлардан воз кечиб, умумий манфаатларга зўрроқ эътибор берсак арзийди.

Мажлис аҳли 9 июль куни Москванинг «Комсомольская правда» рўзномасида чоп этилган «Тошкентдаги диний тўнтариш» сарлавҳали хабарига ўз муносабатини билдирди. Бу мақола аслида диндан четда турган ва мавжуд вазиятдан фойдаланмоқчи бўлган айрим манфаатдор гуруҳларнинг хоҳишларини ифода этади. Миллионлаб нусхада чиқадиган рўзноманинг сал шошқалоқлик қилгани ва минглаб мўмин-мусулмонларни алдашга уринганига беадад таассуф билдирмоқ керак.

Ҳаммага маълумки, Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари ўзлари ишлаб чиққан қоидалар ва дастурлар асосида фаолият кўрсатадилар. Масъул раҳбарларни сайлаш ёки лавозимидан четлатиш ҳуқуқи тўлиғича мусулмонлар диний бошқармаси ҳайъати пленумининг ёки мусулмонлар қурултойининг тасарруфига киради.

Мавжуд зиддиятлар, муаммолар ҳақиқий имон ва эътиқод тариқида, демократик тарзда, виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар ҳақидаги жумҳурият қонунига тўла амал қилган ҳолда ечилиши шарт.

Вазиятни холисона ўрганиш, хулоса чиқариш ва тавсиялар тайёрлаш учун жамоат кенгаши аъзолари ва дин арбобларидан иборат нуфузли комиссия тузилди.

Жамоат кенгаши ишида Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг муовини Э. С. Самандаров, халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгашининг раиси А. И. Фозилбеков, Ўзбекистон ССР Президентининг маслаҳатчиси Ш. С. Зиёмов қатнашдилар.

ЛОЙИҲА ТАЙЁРЛАНМОҚДА

Шўрчи район марказида резинка-техника буюмлари заводи қуриладиган бўлди. Ленинграддаги «Эласт» давлат лойиҳа-конструкторлик илмгоҳининг мутахассислари уни лойиҳалаштира бошладилар. Йилига 5 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришга мўлжалланган замонавий корхонада халқ истеъмол моллари: калишлар, шланглар, хўжаликда ишлатиладиган бошқа зарур буюмлар ишлаб чиқариш мўлжалланмоқда.

Янги корхона ишга туширилиши билан қўшимча равишда 350 га яқин иш ўрни вужудга келтирилади, бу эса аҳолини иш билан таъминлаш муаммосини ҳал этишда муҳим аҳамият касб этади. Корхона қурилишини 1993 йилда тугаллаш режалаштирилган.

(ЎзТАГ).

Пискент районидаги «Ўзбекистон» давлат хўжалиги деҳқонлари сидқидил тер тўкиб, баракали ҳосил етиштирдилар. Полиз ва сабзавот маҳсулотлари пешма-пеш шаҳарликларга жўнатилмоқда. Шу кунгача 5 тоннадан ортиқ қовун-тарвуз, 230 тонна помидор тортиқ этилди. Неъматлар сифатлилиги билан кўпчиликка манзур бўлмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Бўлим бошқарувчиси Тураб Иномов ижарачилар Марҳамат Умарова ва Дилфуза Мусаева билан маҳсулот сифатини кўздан кечираяпти. 2. Уста деҳқонлар Абдужалил Турдиев ҳамда Маҳкам Йўлдошев ҳосил чўғидан хурсанд.

В. ТЎРАЕВ олган суратлар.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

СОВЕТ—АФҒОН ҚЎШМА КОРХОНАСИ

КОБУЛ. (ТАСС мухбири Игорь Иванцов). Душанба куни Кобулда Совет—Афғон янги қўшма транспорт корхонаси таъсис этилди. Унга «Саланг—Европа» номи берилди.

Ушбу транспорт тижорат ташкилотини Совет томонидан «Совтрансавто» ва «Совавтотермиз» бирлашмалари, Афғонистон томонидан «Мусофир маъруф» хусусий фирмаси таъсис этдилар.

Янги корхонани таъсис этиш маросимида Афғонистон жумҳурияти Бош вазирининг ўринбосари Абдулсамат Салим ва Сурхондарё вилоят кенгашининг раиси Х. Э. Бердиев бошчилигидаги Ўзбекистон ССР мазкур вилоят делегацияси ҳозир бўлди. Делегация Афғонистон жумҳурияти ҳукуматининг таклифига биноан Афғонистон пойтахтида меҳмон бўлиб турибди.

Делегациянинг Афғонистонда бўлишидан асосий мақсад иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, жумладан Сурхондарё вилояти тимсолида Афғонистон билан Ўзбекистон ўртасидаги бевосита алоқаларни чуқурлаштириш масалаларини муҳокама қилишдир. Янги корхонанинг ташкил этилиши бу борадаги дастлабки қадам бўлди.

Корхона Совет Иттифоқи билан Афғонистон ҳудуди орқали Ҳиндистон, Покистон ва Жануби-Шарқий Осиё мамлакатларига Европа мамлакатларидан ва бу мамлакатлардан Европа қитъасига халқаро транспорт воситаларида юк ташишга ихтисослашади.

Қўшма корхонанинг бошланғич сармояси 900 миллион афғонини ташкил этади. Унинг кўп юк ортиладиган 125 та автомашинаси бор.

«Саланг—Европа» қўшма корхонаси юк ташишдан ташқари саёҳатчиликни ривожлантириш, савдо-харид ишлари билан ҳамда автомашиналарга техникавий хизмат кўрсатиш билан ҳам шуғулланади.

ХИТОЙГА ТАШРИФ

ПЕКИН. (ТАСС мухбири Павел Спирин). Қозоғистон ССР Президенти Нурсултон Назарбоев бошчилигидаги шу республиканинг Урумчига келган делегацияси Хитойнинг Шинжонг-Уйғур Мухтор райони билан савдо-иқтисодий ҳамда илмий-техникавий ҳамкорлик масалаларини муҳокама қилди. Қозоғистон Президенти Шинжонг-уйғур Мухтор райони халқ ҳукуматининг раиси Темур Давоматнинг таклифига биноан бу ерга ташриф буюрди. Н. Назарбоев ҳамроҳлари билан бирга Хитойдаги биринчи маҳсус Шеньчжень иқтисодий зонасига бориш учун жанубий Хитойдаги Гуандун вилоятига учиб кетади, деб хабар қилди Синьхуа агентлиги. У ХХР пойтахти халқ ҳукуматининг таклифига биноан 12 июлдан 14 июлгача Пекинда бўлади.

ТАКЛИФЛАР ТАСДИҚЛАНДИ

● ВАШИНГТОН. АҚШ Президенти Жорж Буш мустақил комиссиянинг таклифларини тасдиқлади, бу таклифларда мамлакатдаги базалар ва бошқа ҳарбий иншоотлардан бир қанчасини тугатиш ёки соҳасини ўзгартириш кўзда тутилган.

Мудофаа вазири Ричард Чейни, маъмуриятнинг бошқа вакиллари ва комиссия аъзолари ҳозир бўлган бир пайтда Президент ёпилиши лозим бўлган 35 та базанинг рўйхатини имзолади. Улар орасида ҳарбий-денгиз кучларининг Филадельфиядаги кемасозлик корхонаси, Массачусетс штатидаги Форт-Девинс, Калифорния штатидаги Форт-Орд, Индиана штатидаги Форт—Бенжамин Харрисон базалари, шунингдек, 10 та ҳарбий лаборатория бор. Бундан ташқари Ж. Буш мудофаа мақсадларига хизмат қилувчи 43 та иншоотнинг соҳасини ўзгартириш ҳақидаги қарорни маъқуллади. Бу иш 1992 йилнинг июлида бошланади.

ҚАЛБ ТУҒЁНИ

Шеърлар шарҳи

Таҳририятимизга келган бир талай шеърларни кўздан кечирганда мавзулар турфалиги, жанрлар ранг-баранглиги, муаллифлар турли касб соҳиблари эканлиги бизни хурсанд этди. Айниқса, ҳаваскор қаламкашларнинг давр руҳини ўз машқларида акс эттиришга интилишлари қувончли. Зеро, адабиётшунос ибораси билан айтганда: «Ижодкор инсониятнинг энг илғор ғояларини кўтариб чиқиб, шулар учун курашга чорлайди...» Одил бу гаплар қўлимиздаги шеърларга бўлган талаб мезонига лойиқ.

Шеърлардаги кўзга ташланган нарса мушоҳада чуқурлигию фикр янгилиги, Шаклнинг ўзига хослигию ихчамликка интилиш назмнинг асосий талаби эканини унутмаслик лозим. Шу жиҳатдан қараганда, ғаллаороллик Имомқул Яхшибоевнинг «Изтироб» шеърида жон бор:

«Изтироб йўлбарсдир
Хавотир каби —
Сени таъқиб этар
Унинг кўзлари.
...Қўрқмагил, бардошу
Ироданґда бор —
Йўлбарсни тўсувчи
Темир панжара!

Рамз, ишора, истиора яхши. Айтилмоқчи бўлган фикр ҳам дуруст: У диққатни жалб қиладигандек туюлади. Лекин якундаги хитоб қуруқ, асоссиз. Қолаверса, у қандай хулоса чиқармоқчи? Ёки яккабоғлик Турсунбой Очиловнинг «Тўлқин бўлиб яшамоқ керак» сарлавҳали шеърини олиб кўрайлик. Муаллиф уни собиқ денгизчи, уста пахтакор Шербобо Эштўхтаровга бағишлаган. Шеърнинг биринчи тўртлигидаги охирги сатр аввалгиларига мантиқан боғланмайди.

Муборак районидаги Қорлиқ қишлоғида истиқомат қилувчи Руҳия Низомованинг «Юксалавер, Ўзбекистоним», «Тинчлик бўлсин элларда мангу» сарлавҳали шеърлари умумий гаплар йиғиндисидан иборат бўлиб қолган, бадиийлик етишмайди. Тошкентлик Холбек Тошев, деҳқонободлик Панжи Полвонов, шаҳрисабзлик Ғулом Ҳамзаев, ховослик Асатилла Беркамов, бекободлик Ҳасан Отақулов, Охунбобоев районида истиқомат қилувчи Турсунали Тешабоев, ғаллаороллик Баҳодир Маманов, бувайдалик Наби Мамадали ва армия сафида хизмат қилаётган Саминжон Ҳусановларнинг шеърлари хусусида ҳам юқоридаги фикрни айтиш мумкин.

Бир гуруҳ муаллифлар ўз битикларини «ғазал» деб атаганлар. Ховослик Йўлдош Бобоев, наманганлик Собир Раҳмонов, избосканлик Ўрмонжон Тўйчиев, Қашқадарёнинг Усмон Юсупов районидан Болта Камолов, қувасойлик Раҳматжон Умрзоқов қаламига мансуб назм намуналарининг айримларини истисно қилганда, қолганлари жанр талабига жавоб бермайди.

Қўлимиздаги машқларнинг бир гуруҳи болаларга бағишланган. Уларни таҳлил қилишдан аввал В. Г. Белинскийнинг: «Болалар билан образлар воситасида гаплашмоқ учун уларни билмоқ керак: ўзинг бола бўла олишинг лозим, бемаза маънода эмас-ку, аммо болаларга хос соддадил характер соҳиби сифатида туғилмоғинг даркор. Бу ўзича бир истеъдоддир», деган гапини эслатиб ўтиш ўринли. Чунки болалар оламини билмай туриб, улар ҳақида шеър ёзиш сувсиз ҳовуздан балиқ ахтармоқ билан баробар. Шу жиҳатдан қараганда марҳаматлик Қўчқор Тешабоев, чироқчилик Ўта Бердиёров, пастдарғомлик Бердимурод Юсупов шеърларида мақсадга интилиш бор-у лекин бадиийлик етишмайди. Қуруқ гап эса болалар қулоғига ёқмайди. Бинобарин, қорни ёқмоқ учун қаловини топиш керак!

Маълумки, фасллар келинчаги — баҳор ҳамиша қалбларни тўлқинлантирувчи ипак қанот илҳоми билан келади. Дарахтларда яшил куртак, далалар кўк гиёҳ, қир-адирда бинафшаю чучмомалар юз кўрсатганда ҳар қандай қалб орзиқиб кетади. Кишининг ёшидан қатъий назар, назмий машқ қилиш ҳаваси уйғонади. Ана шу уйғониш фасли чустлик Салима Аминжонова, гулистонлик Абдулла Умрзоқов, водиллик Қаҳҳор Мирзапўлат, бойсунлик Холиқназар Холниёзов, норинлик Солижон Салоҳиддинов, поплик Мўйдин Маткаримов, «Шайдо» тахаллусли Нормат Холматов, Қашқадарёнинг Ульянов районида истиқомат қиладиган Дўстмурод Ҳақназаров, иштихонлик Бекназар Орзиқулов ва бошқаларга баҳорий илҳом бахш этганини улар йўллаган машқлардан билиш мумкин.

Шеърларнинг аксарияти Наврўзга аталган бўлиб, улар қайта дунёга келган миллий байрамимиз ҳақидаги маълум гаплар тизимидан иборат бўлиб қолган. Уларда янги фикр йўқ, такрорий мисралар эса газетхонда қизиқиш уйғотмайди.

Бизнинг Шарқда киндик қони тўкилган тупроқни улуғлаш, унинг табарруклигини мадҳ этиш, ана шу замин қадр-қимматини учун жонни фидо этиш даъвати кучли. Буни ватанпарварлик деб атайдилар. Зотан уни куйламоқ аҳли назмнинг мудом олий мақсади бўлиб келган. Риштонлик Одил Исабоев, хўжаободлик Келдибой Йўлдошев, Ғуломжон Темиров, пайариқлик Муҳаммад Улуғ, бекободлик Фарҳод Қўчқоровлар ўз машқларини ана шу мавзуга бағишлаганлар. Улар орасида нарпайлик Муҳиддин Бобоёровнинг «Қишлоқ туни» сарлавҳали шеъри бир оз ажралиб туради:

Туш кўради қишлоқ осуда,
[Бунча узун тунги аллалар],
Ҳамон кўздан қочиб уйқуси
Уйғоқ ётар бўм-бўш далалар.

Шеърни ўқиган киши кўзи ўнгида қишлоқ тунининг манзараси пайдо бўлади. Товонлари ҳориган деҳқон қизларнинг кўкка боқиб ором олишлари, оқшомда адашган сабонинг тераклар баргини шилдиратиши ва ниҳоят бепоён далаларнинг уйғоқ сокинлиги она диёрга бўлган меҳрни жўш урдиради, юракка завқ беради. Лекин Муҳаммад Улуғнинг «Қишлоғим қўшиғи»дан бундай кайфиятни излаб топа олмайсиз. Мазкур мавзудаги бошқа шеърлар ҳам ҳали кўп ишлашни тақозо этади.

Шеъриятда она мавзуси абадий бўлиб, у ҳеч қачон кун тартибидан тушмаган. Дунё бор экан, оналар улуғланаверади. Шу боис ҳаваскор қаламкашларнинг бир нечаси ўз машқларини она мадҳи билан бошлаганлар. Тошкент матбаа техникумининнг толиби Аширбой Болқиев, ромитанлик Суннат Бешимов, пискентлик Ихтиёр Холиқулов, Усмон Юсупов районидаги Жейнов қишлоғидан Хайрулло Ашуров, бухоролик Юнус Шарипов ва бошқалар шу мавзуни танлашган. Самарқандлик таниқли шоира Бибисора Туропованинг «Она, хиёнатдан қайтар инсонни» шеъри фикрнинг тиниқлиги, соддалиги билан фарқланиб туради. Шоира онага мурожаат қилиб, давр ноҳақликларидан нолийди, виждон ва номус ҳақи одамларни хиёнат йўлидан қайтаришини илтижо қилади. Шеър қуйидаги сатрлар билан тугайди:

Она, қирғинлардан
қайтар инсонни,
Рўмолингни ташла ёвлар
йўлига.
Пулга сотмасинлар номус,
виждонни,
Хиёнат қилмасин ҳеч ким
элига!

Бошқа муаллифларнинг она ҳақидаги шеърлари эса қуруқ мадҳиядан иборат бўлиб қолган.

1991 йил Алишер Навоий йили деб эълон қилингани шеърият мулкининг султонига ўзбек халқининг буюк ҳурматидан нишона. Улуғ шоир таваллудининг 550 йиллиги муносабати билан кўпгина қаламкашлар алломага эҳтиромларини назмда ифодалашга ҳаракат қилишган. Бунга чироқчилик Нормурод Норқул, Сирдарё вилоятининг Ильич районидан Мирза Қайнаров, ғузорлик Ҳусанжон Аминов, яккабоғлик Абдуолим Каримов, пахтачилик Қаҳрамон Норбоев, жиззахлик Иброҳим Дониш, миракилик Тўра Жуман ва бошқаларнинг мухаммас ҳамда қасидалари мисол бўла олади. Уларнинг ҳаммасида ният яхши, лекин маҳоратнинг етишмаслиги панд берган. Чунки, мухаммас қайси ғазалга бағишланган бўлса, ҳеч бўлмаганда ўшанга яқин турмоғи даркор. Шундай экан, жанр эҳтиёжларини ҳис этмай туриб, қофиябозлик қилиш ярамайди.

Яна бир талай шеърлар ҳам борки, уларнинг мавзуси турлича бўлгани билан бадиийлиги ғоят ночор. Сатрлар қофияли гаплардан иборат. Баъзиларида эса қофияга ҳам, вазнга ҳам, туроққа ҳам эътибор берилмаган. Қашқадарёлик Жаҳонгир Мўминов, зарбдорлик Т. Жуманов, пахтачилик Мардон Суюнов, чустлик Турсун Раҳмонов, пайариқлик Н. Мансуров, Ульянов районидан Муқаддас Турдиева, қамашилик Марҳабо Суюнова, қизилтепалик Нарзилла Раҳматов ва бошқаларнинг машқлари шулар жумласидандир.

Шоир қалбидаги туйғулар шалоладек туғён урсагина ҳақиқий шеър дунёга келади ва у ўз муаллифини элга танитади.

Шуни айтиш керакки, қишлоқда назм ва нафосат ихлосмандлари кўп. Улар машқлари ўз рўзномаларида босилишини орзу қиладилар. Бу — табиий. Лекин ҳавас оз! Тинмай изланиш, ўқиш, ўрганиш, машқ қилиш ниятга эришмоқнинг асосий йўли эканлигини унутмаслик керак.

Наримон ОРИФЖОНОВ.

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

ХИДИР БОБО ҲИКМАТИ

Ерғунчига йўлингиз тушмаган бўлса, унга бир келинг! Одамларининг бағри кенг, дилкаш. Меҳр-оқибатли қариялари, бободеҳқонлари, қалби беғубор чорвадорлари билан қурган суҳбатингиз умр бўйи ёдингиздан чиқмайди. Давраларга файз киритувчи отахонларни айтмайсизми? Бугунги ёшларга қарата айтган панд-насиҳатлари, бошларидан кечирган катта ҳаёт тажрибаси бамисоли мактаб.

Яқинда мен Ғузор районидаги Охунбобоев номли давлат хўжалигининг ана шу қишлоғида бўлиб, ажойиб суҳбатлардан бирида иштирок этдим. Хизмат юзасидан кўп жойларга бориб, катта-кичик давраларда қатнашганман. Аммо бу галгиси ўзгача таассурот қолдирди. Давраларда ўтирган ҳар бир отахоннинг ҳаёти, оилада ўз ўрни бор. Уларнинг ҳар бири шаънига шеър, ғазал битсанг арзийди. Ерғунчида таъриф-тавсифи ғазалу достонларга сиғмайдиган оқсоқоллардан ибрат олиб, бахти бекам ҳаёт кечиришаётганлар талайгина.

Тўрда ўтирган узун бўйли, озғин, бошига гулли чопонига мос кўкиш салла ўраган отахон эътиборимни ўзига тортди. У хира кўзларига қалин линзали ойнак тақиб, ҳар бир кишининг исмига қарияларга хос майин овозда «бой» сўзини қўшиб гапирарди. Бу одам аср тенгдоши — 92 ёшли Хидир бобо Бобоқулов экан. У ўзи гувоҳ бўлган инқилоб йиллари, коллективлаштириш, уруш давридаги қийинчиликлар, тикланиш даврини қишлоқ одамларига хос соддалик билан хотирларди.

— Хидир бобони,— деди ёнида ўтирган Турди бобо Пардаев менга юзланиб,— биргина Ерғунчида эмас, Ғузордан ташқаридаги узоқ-яқин кентларда ҳам кўпчилик яхши танийди. У кишининг ёши тўқсондан ошиб кетган бўлса ҳам уйида оёғини узатиб ётмайди. Меҳр-оқибатни, одамгарчиликни кўп ўйлайдиган қария, ҳамқишлоқларини, узоқ-яқин таниш-билишларини тез-тез йўқлаб туради.

Хидир бобога мафтун боқдим. Унинг чеҳрасида бугунги кунга шукрона кайфият балқиб турарди.

— Қаршидаги, Ғузордаги набираларимнинг соғинчи, меҳри ўзига тортаверади,— деди у.— Бир кўриб, меҳрига тўйиб келмасам уйда туролмайман. Иссиқми-совуқми, барибир, қўлимга ҳассамни олиб йўлга чиқаман.

— Уларнинг ўзлари келиб кўришмайдими?

—Келиб туришади,—дейди у.— Невараларимнинг ота-оналари ҳар жойда ишлашади. Улар биргина бозор куни шошиб-пишиб келиб кетишади. Жужуқларим эса қишлоқ меҳрига тўймай, кечқурун ота-онаси билан бирга қайтишади. Шундай пайтда ўзим ҳам, момоси ҳам бошимизни эгиб, мустар бўлиб қоламиз. Невараларни олиб қолиб ота-онасини овора қилгимиз келмайди. Худо ҳар кимни ўз ота-онасидан айирмасин. Шу десангиз болам, невараларимнинг дийдори, ўйин-кулгуси менга куч-қувват беради, уларни бир кўриб келсам, қушдек енгил бўлиб юраман.

Даврадаги Турди бобо Ҳушманов Хидир бобога ҳазиллашди-да, менга қараб:

— Хўжай Хизирни эшитганмисиз?— деб сўради.

— Ҳа, эшитганман, — дедим. — Хизирни тушидами ёки ўнгида бир марта кўрган киши дунёда энг бахтли одам бўларкан.

— Бу бобонгиз,— деди Турди бобо,— Хўжай Хизирни кўрмаган бўлса ҳам Ерғунчининг замонавий «Ҳазрати Хизир»ларидан. У қишлоғимизнинг ёшуллиси, пири бадавлат, катта оиланинг бошлиғи. Замонга шукрона айтиб яшаётган қарияларимиздан бири шу Хидир бобонгиз бўлади.

Дарҳақиқат, Хидир бобо ёруғ дунёда нималарни бошидан кечирмади дейсиз? Яхши кунларни ҳам, ёмон кунларни ҳам кўп кўрди. Унинг ёшлик даврида замон оғир, бир бурда нон топиб ейиш амримаҳол эди. Айниқса, камбағал бечоранинг куни машаққатли кечарди. Ўшанда ёш Хидир тирикчилик ўтказиш учун бировнинг молини боқди, бошқасининг даласидаги ғалласини ўриб, янчиб берди. 1929 йилда эса Ғузор районида дастлаб ташкил этилган «Қизил тамға» жамоа хўжалигига биринчилар қаторида аъзо бўлиб кирди. Узоқ йиллар бригадир, кассир, дала қоровули бўлиб ишлади. Аммо бир дақиқа бўлсин оила ташвиши, бола тарбиясини, ҳалол меҳнат қилишни унутмади. Колхоздаги меҳнати Хидир бобо Бобоқуловга обрў келтирди. Ҳамқишлоқлари уни иззат-ҳурмат билан пенсияга узатишди. Мана қарийб 35 йилдирки, у қарилик гаштини хотини Қизларгул момо Абдуллаева билан, болалари даврасида сурмоқда.

Хидир бобо кўзойнаги тагидан секин назар солди-да, гап қотди:

— Мухбир ўғлим, ҳалиги Қўнғирот уруғидан чиққан Алпомиш бор-ку, шуни биласизми?

— Алпомиш ҳақидаги достонларни ўқиганман,— дедим. — У халқ қаҳрамони.

— Бал-ли!— деди қарияларга хос мамнун жилмайиб.— Шу Алпомишнинг «Отдир йигитнинг йўлдоши, йигитдир давлатнинг боши» деган қўшиғини ёшлигимда хирмон янчаётганда кўп хиргойи қилавериб, ёдимда сақланиб қолган. Шу боис десангиз, мен ҳам отга ёшлигимдан ишқибоз бўлдим. Бу дул-дул деганларининг не-не чопоғонини, улоқчисини минмадим дейсиз. Мен сизга бир сирни айтай, болам. Киши яхши от минганда ғам-ғуссани, фисқу-фасод гапларни унутиб юборади, барча қайғу-ҳасратлардан йироқ юради. Яна от минган кишида ориярт, ғурур кучли бўлади. Шунинг учун уйимдан отни канда қилмадим. Бирда жийронларни, бирда ғунонларни ўйнатиб, кунда далаю қирни айланиб келардим. Бу юришнинг завқи зўр, гашти ўзгача. Тўйу-маъракаларда кўпкарилар менинг отимсиз ўтмасди. Энди бўлса, қариб қолдим. Киши пиёда юрганда ёки от минганда миясининг тарки очилиб, яхши-ёмоннинг тез фарқига боради. Аммо болам мен қариганда бир нарсани — шундоқ тинчлик даврида одамлар ўртасида меҳр-оқибатнинг йўқолиб кетаётганини кўп ўйлайдиган бўлиб қолдим. Баъзилар майда-чуйда, мижғов гапларнинг шайдоси бўлиб қолишгани менга ёқмайди. Эркак эркакдек, аёл аёлдек сўзлаши керак-да! Гоҳо давраларда ёш-яланглар эмас, ҳатто 50-60 ёшга кирган бинойидек одамлар ҳам «ғиди-биди гапларни болалатиб» ўтиришади. Гўё уларнинг бошқа иши йўқдек. Замонга шукр қилиб яшаш лозим. Бизнинг ёшлик давримизда бундоғ эмасди, кўпроқ одамийлик, мусулмончилик ҳақида гап борарди. Тўғриси, ўшанда кўпни кўрган қарияларнинг ўгитларига ҳамма қулоқ тутарди. Шу туфайлими, ғурур, ориятим ҳануз кучлилик қилади.

— Шундай, ўғлим!— деди Хидир бобо бироздан сўнг.— Тўғриси, бунга кўп бўлди. Ўшанда ўғилларимдан бирининг «жилови» сағал бўшаган экан. Унинг отини айтмай қўя қолай, тағин бу гапларни газетада ёзсангиз уялиб юрмасин? Нимага дейсизми? Ўшанда у армияга кетганди. Хизмати тугаётган йили қишлоғимиздаги қизлардан бирининг бошини «банд» қилиб, унга қаратиб юрувдим. Қиз бегона эмас, ўзимизнинг уруғлардан эди. Шу саллоти тушмагур, хизмати тугагандан кейин, армиядан тезроқ келавермади. Орадан ойлар ўтдики, ўғилдан дарак йўқ. Мен «Қизнинг ота-онаси олдида нима деган одам бўлдим»,— дея кўп ўйланиб қолдим. Охири катта ўғлимни ёнимга олиб, у хизмат қилган жойни ахтариб бордик. Ўғли тушмагур, хизматини тамомлаб, ўша шаҳарда ишда қолибди. Шунда жаҳлим чиқиб:

— Нега уйга бормадинг? Отам, акам келиб олиб кетади деб ўйладингми?— дедим унга.— Мен ҳали сенинг жиловингни қўйиб юборганим йўқ. Ҳозирча ихтиёринг менда. Қани олдимга туш, уйга борамиз. Қишлоққа тўй бериш, элу юртнинг олдидан ўтиш учун тараддуд кўриб қўйганман!

Шунда боласи тушмагур ғинг демади. Бирга келдик. Қишлоққа қайтгандан кейин дарров жиловини қўлга олдим. Ишқилиб, тезда бинойидек одам бўлди-қолди. Ҳозирча бирор жойга бормоқчи бўлса, аввал менинг олдимга келиб дуо олади-да, кейин йўлга чиқади. Ўғил-қизларимнинг бошқаси ҳам худди шундай қилади!

— Йигирма тўрт ёшга кирганимда,— дея ҳикоя қилди Қизларгул момо,— шу бобонгизни топганман. Тўғриси, мен у кишига иккинчи хотин бўлиб турмушга чиққанман. Ўшанда бобонгизнинг кўз очиб кўрган биринчи хотини оламдан ўтган экан. 57 йилдан бери ёнларидаман. Борига қаноат қилиб, йўғига чидаб келдик.

Мен бир гал Хидир бободан:

— Бу бардамликнинг сири нимада?— дея сўрадим.

Отахон кулди-да:

— Сирими, ўғлим?!— деди.— Кўп яшашни сўраяпсиз-да? Сири шундай: бу дунёда бахил, ичи қора одам бўлманг! Кишини биргина ғам-ғусса қаритмайди. Ҳаммасидан бахиллик ёмон, ўша ичиқоралик қурсин! Менга қолса доим қувноқ бўлиб, кулиб юринг! Яхши одамлар ҳамроҳингиз бўлсин. Ўшанда ҳамма нарсадан: соғлиқдан ҳам, бахтдан ҳам ютасиз. Давлатингиз зиёда, мартабангиз улуғ бўлади. Оилангизда тинч-хотиржам яшайсиз. Бахил, бировнинг бор-йўғини кўра олмайдиган одам эса тез қарийди. Ҳатто бундай одам 50-60 ёшга кирмасданоқ қадди букчайиб қолади. Мен бундай кимсаларни кўп кузатганман. Бахил одам, ҳатто касал бўлганида ҳам тез соғаймас экан. Уларнинг ишида ривож, оиласида тинчлик, дастурхонида тўкинчилик бўлмайди. Бундайлардан йироқ юрсангиз кам бўлмайсиз.

Дарвоқе, Хидир бобо билан Қизларгул момо бу дунёда бировдан кам бўлгани йўқ. Улар беш ўғил-қизни тарбиялаб, вояга етказишди. Иккаласининг 48 нафар невара, 67 чевараси бор. Бу бахтли чолу кампир 14 келин, 20 дан зиёд куёвнинг бошини қовуштирган Хидир бобонинг тўнғич қизи Қурбон опа Хидирова ҳозир пенсияда. Катта ўғли Тўйчи Ғузор районидаги Охунбоев номли совхозда ишчи. Иккинчи ўғли Неъмат эса капалак очириш лабораториясининг бошлиғи. Ундан кейингиси — Хушвақт ўтчилик бригадасида етакчи. Кенжа ўғли Чори — механизатор. Бобонинг кўпгина невара-чеваралари ҳам ували-жували бўлиб кетишган. Бир невараси Юсуфжон Ўринов Куйбишев номли давлат хўжалиги партия комитети котиби. Яна бир невараси — Ботир Қаршидаги йирик қурилиш ташкилотларидан бирида иқтисодчи, Қудрат совхозда ҳисобчи. Отахоннинг бошқа қолган невара-чеваралари ҳам халқ хўжалигининг турли соҳаларида ишламоқда, ёшлари эса мактабда ўқимоқдалар.

Мен ҳар гал Хидир бобо Бобоқулов хонадонида бўлганимда уни фарзандлари ардоғида кўриб, қишлоқ отахонини мевали дарахтга ўхшатаман. Дарҳақиқат, шундай. Инсон табиат мўъжизалари олдида лол қолмасдан иложи йўқ. Ўрик аввал гуллаб, кейин япроқ ёзади. Олма эса аксинча, аввал япроқ ёзиб, кейин оппоқ бўлиб гуллайди. Аммо, иккаласи ҳам барибир мева қилади. Бу табиат сири, рамзияти жуда қизиқ-а? Менга қолса ана шу гуллар Хидир бобонинг, Қизларгул момонинг мусаффо қалбларига, нуроний бошларидаги оқ сочларига ўхшаб кўринади. Бу оқликда беғуборлик, покизалик бор! Дарахт шохларидаги ширин-шакар меваларни уларнинг фарзандлари камолатида кўргандек бўламан. Шунда завқ-шавққа тўлиб: «Бор бўлсин дунёда шундай одамлар!» дея ҳайқиргим келади.

Шодмон ҚУРБОНОВ.

Қарши шаҳрида «Рассом» ижодий уюшмаси тузилди. Уни ташкил этишда жумҳуриятда хизмат кўрсатган санъат арбоби Садриддин Салимов бош-қош бўлди. Уюшмага рассомчилик, ҳайкалтарошлик, ганч ва ўймакорлик билан шуғулланувчи ижодкорлар ва мутахассислар бирикишди.

Ҳозирда Қарши шаҳридаги бинолар, ҳордиқ чиқарувчи жойларнинг безаш ишлари қилинди. Вилоят театрида ўн йилдан ортиқ меҳнат қилган мусаввир С. Салимовнинг асарлари намойиш этилмоқда.

«Рассом» ижодий уюшмаси аъзоларининг режалари катта. Хусусан, Канадада истиқомат қилувчи элдошларимиз учун миллий чойхона қуриб бериш мўлжалланмоқда. Ю. Комилов, Н. Мажидов, Б. Йўлдошев, А. Тангриев каби қўли гул усталар яна кўп нарсаларга қодирдир.

СУРАТЛАРДА: ижодкорлар (чапдан ўнгга) С. Салимов, В. Душин ва Ю. Комиловлар иш устида; таниқли шоир А. Ориповнинг бу портретини С. Салимов чизган; кўргазма томошабинларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Х. МИРЗАКАРИМОВ олган суратлар.

Ёз чанқовбосдиси

РОҲАТИЖОН

Ичимликлар турлича бўлиб, тайёрлаш усули, кимёвий таркиби, таъм-мазасига кўра улар бир-биридан фарқ қилади. Ўрта Шарқда — шарбат, Осиёнинг дашт ва тоғли районларида айрон, чўл минтақаларида чалоб машҳурдир. Лекин бу бир халқ хуш кўриб ичадиган ичимликни бошқаси билмайди, дегани эмас. Масалан, чойни олайлик. Унга доир дастлабки маълумотлар эрамиздан аввалги ўн биринчи минг йилликка тўғри келади. Ҳозирги кунда ҳам кўпчиликка манзур ва мақбул бўлган чой чанқоқни жуда яхши қондиради.

Элда «Қундуз ёқамни сотсам ҳам бир мисқол чой оламан» деб қўшиқ тўқишгани бежиз эмас. Вақт ўтиши билан одамларнинг диди ҳам ўзгарар экан. Чойнинг оммавийлашиб кетгани бунга мисол бўла олади. Квас эса ҳозир ҳам қадимгидек кўпларга манзур. Уй шароитида кваснинг турли-туман хилларини тайёрлаш мумкин.

Сутдан ҳам ранг-баранг ичимликлар тайёрланади. Роҳатижонга фақат мева шарбати, мураббоaccess гина кирмайди, балки қутмоч, мистиндау, мацани, бутучас сингари чанқовбосдилар ҳам киради. Уларни кўпчилик яхши кўради. Қолаверса улар чанқоқни яхши қондиришидан ташқари лаззатли ва тўйимлидир. Қимиз ҳам жуда фойдали, унинг таркибида турли витаминлар, оқсил моддалари ва ҳар хил минерал тузлар бор.

Лекин ҳамма ичимликлар орасида табиий қаҳва, яъни кофе қатъий меъёри билан ичилсагина инсон соғлиги учун фойдалидир. Машҳур олим Карл Линней бу ҳақда шундай деб ёзган эди: «Бу ичимлик меъдани бақувват қилиб, овқат ҳазмини яхшилайди, танни қиздиради».

Қаҳванинг ватани Ҳабашистондир. Сўнгра у Арабистонга келтирилган. Яман икки аср давомида жаҳон бозорига қаҳва етказиб турган бирдан-бир мамлакатдир. XVIII асрда Ява ороли билан Марказий Америкада, кейин эса Бразилияда қаҳва дарахти экилди. Россияда дастлабки қаҳвахоналар 1812 йилдаги урушдан кейин очилди. Ҳозир Совет Иттифоқига қаҳва Осиё, Африка ва Жанубий Америка мамлакатларидан келтирилади.

Қаҳванинг талайгина турлари борки, булар таъми, ҳиди ва дамлаганида чиқувчанлиги билан бир-биридан фарқ қилади.

Ичимликлар таркибидаги турли-туман мевалар инсоннинг иш қобилиятини юқори даражада сақлаб туради. Мева ва сабзавотлар қанд моддалари, витаминлар, кислоталар ва азотли, фосфорли моддаларга, ферментларга бойдир. Улардан тайёрланадиган ҳар хил ширин-шакар ичимликлар лаззатлидир. Энг муҳими, семириб кетишнинг олдини олади, ҳазм жараёнини яхшилайди.

М. АБДУЛЛАЕВ,
химия ўқитувчиси.

БОШҚОТИРМА

1. Ўзбек шоири. 2. Достон. 3. Шеърий асар. 4. Шоирлар баҳси. 5. Бадиий-илмий асарлар мажмуи. 6. Халқ оғзаки ижоди қаҳрамонларидан бири. 7. Вазн бирлиги. 8. Талаффузи ўхшаш сўзлар. 9. Ўзбек совет драматурги. 10. Классик шоира ҳақидаги бадиий фильм. 11. Диний эътиқод, тасаввуф. 12. Қурилиш ашёси. 13. Рус ботаниги. 14. Тожикистондаги ГЭС. 15. Сабзавот тури. 16. Муқаддас зиёратгоҳ. 17. Ўтлар туркуми. 18. Тур, хил. 19. Пахта касаллиги. 20. Ер қатлами. 21. Жазм. 22. Овозингор. 23. Бароқ думли чиройли ҳайвон. 24. Мўйнали жонивор. 25. Ковун нави. 26. Ҳарорат. 27. Миллат. 28. Иморат. 29. Ташкилот. 30. Насрий жанр. 31. Бўёқ. 32. Гавжум жой. 33. Ҳақиқат. 34. Овқат. 35. Болалар севган мультфильм. 36. Астероид. 37. Жамоа бошлиғи. 38. Серсоя дарахт. 39. Ўғил болалар исми. 40. Савдо қатори.

Бошқотирмани:
Фаёз АБДУҚАҲҲОР
ўғли тузган.

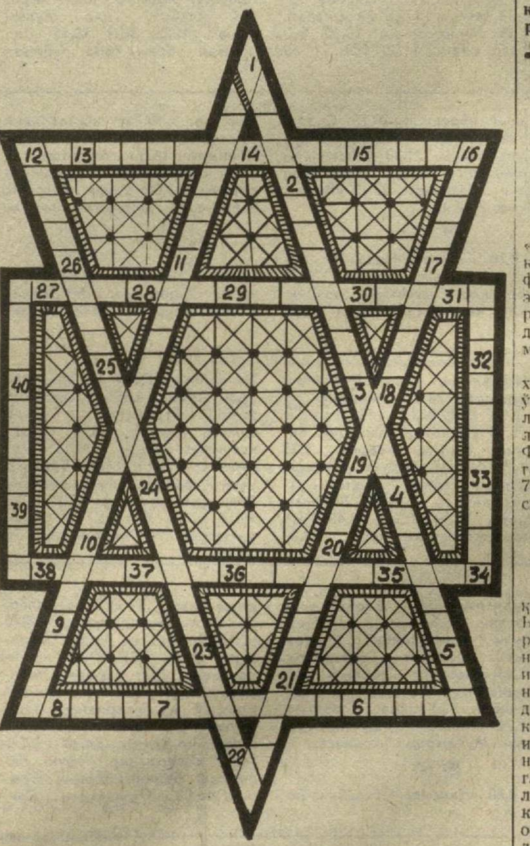

Шунақаси ҳам бўлади

ОЛТИ ЁШЛИ БАСТАКОР

Москва яқинидаги Жуковский шаҳрида истиқомат қиладиган Олечка Заранкина 100 тадан зиёд қўшиқлар муаллифи. Қўшиқларини яратганда у тўрт ёшдан ошган эди. Ҳозир жажжи бастакор 6 ёшга тўлди. Бу вақт ичида у уч пардали опера ижод қилди. Қизиғи шундаки, унинг музикасини, шеърларини, либреттосини ҳам ўзи ёзди.

БЕСЎНАҚАЙ ЎСМИР

Сергей Елисеевнинг онаси — Алла Борисовнанинг кейинги йиллардаги энг катта ташвиши ўғлига мактаб кийим-кечагини излаб топиш бўлаяпти. Гап шундаки, 9-синфни битирган Сергейнинг бўйи 190 сантиметр, вазни 140 килограмм. Демак, унга 60-размердаги кийим-кечак, 47-пойабзал керак.

ТУРФА ОЛАМ

ТАНСИҚ НИМА?

Кўпчилик бир оғиздан «Виски» деб жавоб берса керак. Боиси улар АҚШ фуқаролари турмушини акс эттирувчи фильмларни кўриб, китобларни ўқиб, шундай хулосага келишлари мумкин.

Ҳисоб-китоблар бу юзаки хулосани рад этади. Сўнгги ўн йил ичида Қўшма Штатларда минерал сув тайёрлаш икки баравар ортди. Франциядан келтириладиган турли ичимликларнинг 75 фоизидан кўпроғи спиртсиз маҳсулотлардир.

БОКСЧИ КЕНГУРУ

Жанубий Австралия хилқатида яшайдиган Фрэнк Кросби ўз фермасида кенгуру боқади. Бир куни Фрэнкнинг 20 яшар укаси, бокс ишқибози Дональд дам олгани Брисбендан бу ерга келди. Тушликдан сўнг меҳмон кенгуру билан бокс тушиш истагини билдирди. Акасининг «керак эмас» деган гапи кор қилмади. Китти лақабли уч яшар урғочи кенгуруни танлаб, олдинги оёқларига қўлқоп кийгизишди-да, боксчига рўпара қилишди. Китти олдида қўлларини ликиллатиб сакраётган одам ундан нима истаётганини тушунмай гаранг бўлди. Кейин фавқулодда яшин тезлигида олға интилиб, ўнг «қўли» билан кучли зарба бериб, Дональдни ерга йиқитди. Боксчини нокаут ҳолатидан чиқариш учун роса ярим соат керак бўлди.

МУСАҲҲИҲ АДАШГАНДА

Хавфли жиноятчи қиздирилмоқда.
(қидирилмоқда)

Июнь — рўза парваришида зарбдор ой.
(ғўза)

Ҳар бир сигирдан кунига ўртача 10 литрдан сут сотиб олинмоқда.
(соғиб)

У, дадасининг калишини кутиб ўтирди.
(келишини)

Гард бедаво эмас.
(дард)

Сут — ипак қуртининг муҳим озуқасидир.
(тут)

М. ТЎХТАНАЗАРОВ.

ҚАЙТАР ДУНЁ

Ҳикоя

Сотиболдининг отасига меҳрибонлигини сиз ҳам бир эшитиб кўринг-а:

— Янги пальтонгизни кийиб олинг, дадажон. Шамоллаб қолманг, тағин. Йўл узоқ. Матвали! — Сотиболди ўн яшар ўғлини чақирди.

Матвали югуриб келди.

— Чақирдингизми, дада?

— Ойингга айт, бувангнинг янги пальтосини берсин.

Матвали ичкари уйга кириб кетди ва бироздан сўнг чиқиб деди:

— Ойим, уёқда, бувангга пальто беришади, дедилар.

Сотиболди бир отасига, бир боласига қараб, ўзи ичкари уйга кирди ва янги пальтони олиб чиқиб, дадасининг елкасига ташлади.

— Кетдикми, энди, — дея дадаси диванга омонатгина ўтириб, фотиҳа ўқиди, кейин улар қўзғалдилар.

— Қариялар уйи унча узоқ эмас, дада, атиги йигирма километр. Мен тез-тез келиб хабар олиб тураман. Қолаверса оғайниларим ҳам кўп. Тайинлаб қўяман, сизга алоҳида ғамхўрлик қилишади. Уйда ўтираверib диққи-нафас бўлиб кетдингиз. У ерда эса тенгқурларингиз кўп, гурунглашиб, чақчақлашиб юрасиз. Айтишларича, телевизорнинг энг каттаси шу ерда экан, мириқиб томоша қиласиз, зериксангиз кино кўрасиз. Ҳамма идораларда қарияларга хайриялар йиғишаяпти. Мен ҳам ўн сўм бердим, биласизми минг кишидан ўн сўмдан олса қанча бўлади: ўн минг сўм. Ҳамма пул шу қариялар уйига яъни, сизларга сарф қилинади.

Чолнинг қулоғига ўғлининг гапи кирмас, нигоҳи катта йўлнинг четидаги янги ўтқазилган ниҳолларда, хаёллари эса ўтган умрининг унутилмас лаҳзаларида эди.

— Бевақт, кетди, — деди чол нигоҳини машина ойнасидан узмай.

— Кимни айтаяпсиз?

— Бир-биримизга суяниб қолгандик.

Сотиболди гап ким ҳақида кетаётганини тушунди-ю жим бўлиб қолди.

Улар манзилга етиб, чолни қариялар уйига жойлаштириб, орқасига қайтдилар.

Ярим йўлда Матвали дадасига гап қотди:

— Янги пальтони қолдирганимиз ёмон бўлди-да, дада.

— Нега?

— Сиз ҳам бувамга ўхшаб қариганингизда, ўша пальтони кийдириб, қариялар уйига олиб келардим-да!

Турғун ЖАМОЛОВ.

БИР ҚАЙНОВИ ИЧИДА

Қўлингиздаги юкни менга беринг, белингиз асло букилмасин...

(Хушомадгўйнинг бошлиғига мулозамати).

Эртага тафтишчи келармиш, ола буқадан хавфим бор!

(Бригадирнинг раисга айтгани).

Арақни умр заволи дейишади. Бекор гап! Мана, ўзимдан қиёс: уни кўрсам эгик қоматим тиклангандай, хира кўзларимга нур, ҳорғин вужудимга жон киргандай бўлади. Ўзимни ҳар нарсага қодир сезаман...

(Арақхўрнинг улфатларига дегани).

Тўпловчи:
А. МАҲКАМОВ.

Муҳаррир
Н. ЕҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

БУЮРТМА № 5696 Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 21.20. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12